

פ ר ט י - כ ל
 ישיבת ועדת השרים לענייני בטחון
 כ"ז באייר תשכ"ז - 6.6.67
 (משעה 16:00 אחה"צ בתל אביב)

נכחו השרים
 ל. אשכול - יו"ר
 י. אלון
 ז. ארן
 מ. בגין
 י. ברזילי
 י. גלילי
 מ. דיין
 ז. ורהפטיג
 י. ספיר
 מ. קול
 ח.מ. שפירא

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל)
 פ. ספיר (בחו"ל)

רב אלוף - י. רבין
 אלוף ח. בר לב
 אלוף א. יריב
 י. עוזאי
 י. הרצוג
 א. לבבי
 - ראש המטה הכללי של צה"ל
 - סגן הרמטכ"ל
 - ראש אמ"ן
 - מזכירת הממשלה
 - המנהל הכללי של משרד ראש הממשלה
 - המנהל הכללי של משרד החוץ

סדר היום: ב/52. מצב הקרבות בין ישראל לבין מצרים, ירדן וסוריה עמ' 2

ב/52. מצב הקרבות בין ישראל לבין מצרים, ירדן וסוריה

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה. אני רוצה, במשפטים אחדים להסביר - אם נחוצה הסברה - מה אני רוצה מהישיבה הזאת.

בישיבת הממשלה שלשום קיבלנו החלטה לפעולה צבאית. ואם כי זה היה רק שלשום, זה נראה כאילו זה היה לפני הרבה זמן. בישיבה שלשום קיבלנו בממשלה החלטה לפעול צבאית כדי לקדם פני האיום למדינת-ישראל שנשקף מריכוזי כוחות האוייב בסיני, מהידוק טבעת החנק גם בסוריה וגם בירדן.

הממשלה ייפתה כוחם של ראש הממשלה ושל שר הבטחון להחליט על פרטי הפעולה ומועדה. אני עוד חייב לכתוב מכתב לשר הבטחון, כי הוא ביקש לקבל מכתב מה שסוכם.

הפעולה שהחלה אתמול בבוקר, כפי שידוע, כבר הוכתרה ומוכתרת כל הזמן בהצלחות אדירות. אבקש את שר הבטחון לדווח על המצב ברגע זה ועל המשך הפעולה, כפי שסיכמנו אמש, לאחר שמסרתי בישיבת הממשלה מה רצון הממשלה. אחר כך אבקש את מנהל משרד החוץ למסור על המיברקים.

ברצוני להקדים ולומר שלא זו בלבד שקיים סיכוי רציני לשבירת כוח האוייב, הייתי אומר שנפתחים אולי אפיקים מדיניים לשינוי פני יחסי ישראל - ערב דווקא בתקופה זו, אפיקים שעד היום נראו רחוקים ביותר מהמציאות המיידית. כפי שיתברר לכם מהשדרים והמיברקים של משרד החוץ.

לא אימנע מלומר מקצת משבחו של חיל האוויר שלנו, אשר מידת חלקו בנצחון היא לאין שיעור וללא דוגמא במלחמות העולם.

עם המצב החדש שנוצר עלינו להרהר בהגדרות חדשות לגבי מגמותינו הבטחוניות והמדיניות, שלדעתי עליהן להיות מכוונות לשינוי פני יחסי ישראל - ערב, מכפי שהם קיימים מאז 1948, ולאור תבוסתם של צבאות ערב, עלינו לגבש תכנית שתבטיח את מקומה הראוי של ישראל במזרח התיכון תוך שלום קבע ובטחון בגבולות. לזה עלינו לגייס את כל הכוחות שלנו ושל ידידינו בעולם.

אנחנו צריכים להעמיק לחשוב ולהעמיק חקר גם לגבי מגמותינו הבטחוניות. המגמה המיידית היתה שבירת כוח האוייב, ואתמול קבענו את הסדר: קודם כל סיני ושארם א-שייח'. לפנינו בעיות של עתיד יחסינו עם מצרים, מעמד סיני ורצועת עזה, שאלת חופש השיט במפרץ אילת וגם בסואץ, מעמד הגדה המערבית, מעמד ירושלים העתיקה, שאלת האזורים המפורזים בצפון, שאלת המים, פתרון בעית הפליטים ובעיות האוכלוסיה הערבית שתתווספה אולי עם כיבוש שטחים חדשים. בדעתי למנות ועדה קטנה שתכין תכנית מותאמת לתקופה, לנצחון על האוייב, ולהביאה בכוא הזמן לאישור הממשלה.

אמרתי כבר שאיפתנו היא להפסיק את מצב הלוחמה בינינו ובין מדינות ערב לעולמים, והבטחת מקומה של ישראל, דבר שכבר הבאנו לביטוי כמה פעמים במכתבים לרבי עולם, בהם הדגשנו שישראל יכולה למלא תפקיד מיוחד בחלק עולם זה. אני יודע שגם אתם בוודאי חושבים על זה, ודבר זה מחייב מחשבה ותכנון בממדים הולמים.

ימים אלה הינם ימים היסטוריים במלוא מובן המושג הזה, לעם ישראל ולעם היהודי. אתמול אמר לי שר הבטחון שאותו חלק, שחשבנו שהוא יקח שלושה ימים, נעשה תוך יום אחד, ומסתבר שהעניינים מתקדמים מהר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הערכים לא ברחו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

מעזה לא היה להם לאן לברוח.

האלוף ח. בר לב:

שם הם יכלו רק להיכנע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לגבי הגבול הצפוני, אני חושב על דבר אחד, שאני בטוח שגם חברים אחרים חושבים עליו, כי כידוע לכם אני רגיש לענייני המים. מתעוררת אצלי השאלה אם עכשיו לא הזמן המתאים לתקן משהו בענייני המים היותר רחוקים: הבניאס, ואולי גם הליטאני, במקום שנצטרך אולי לשפוך עוד דם אחר כך. סוף, סוף סוריה נכנסה לענין והפציעה ישובים שלנו. בכל אופן, בגבול הצפוני צריך להגיע עד לגבול הבינלאומי ופעם אחת לגמור עם השטח המפורז. נצטרך לחפש דרכים לפתור את בעיות המים. אני יודע שניתקל בקשיים ובטענות, קודם כל, לגבי הסטאטוס קוו אנטה.

אתמול בערב, כאשר ישבתי עם שר הבטחון, כולנו הסכמנו שצריך להשלים קודם כל את התכנית בדרום, אולי במשך היום, תוך כדי הפעולה, משהו נשתנה. אתמול אפשר היה לחשוב שהכוח האוירי המצרי כולו הושמד. ידעתי פחות או יותר את המסרים, לא רציתי להגיד שהשמדנו 400 אווירונים, אולי זה קצת פחות. בעזה בלבד היו 350, וחששתי שיהיה קצת קשה להסביר שהם התחילו בפעולות המלחמה, ואנחנו אחת ושתיים גמרנו עם 350 מטוסים, אם כי זו עובדה שאין עוררין עליה. אני אומר בפירוש, שעם כיבוש שארם-א-שייח עוד לא גמרנו את הענין, מבלי לשחרר את ארצות הברית בענין חופש השיט וכל מה שאפשר להיאחז בו.

לגבי ירושלים וסביבתה - אתמול כבר ידענו על הר הצופים, ידענו על הפגזות ירושלים, אם כי כאשר יושבים בתל-אביב לא מתרשמים מזה כל כך, כמו כאשר יושבים בירושלים עצמה. כיבוש לטרון עוד היה בספק אתמול בצהרית, אבל כאשר העניינים מתקדמים במהירות, אי אפשר היה לדחות זאת. אז היה ענין של דאגה לשדה התעופה ברמת דוד. כיבוש העיר העתיקה והגדה המערבית, זה הולך כמעט יחד.

אני עכשיו מסכם, לגבי הגבול הצפוני יש שאלה של כיבוש הבאניאס, תל-עזאזיאט והרמה, והשטחים המפורזים בגבול הסורי, וצריך להגיע פעם עד לגבול הבינלאומי, ואולי נוכל פעם לבקש את בול שישחרר אותנו מנוכחותו. אני מעלה מחשבה זו, מאחר שיש כבר תקדים.

אתמול בראיון עם סופר ה"אקונומיסט", הוא שאל למה אנחנו מקווים מצד האו"ם, האם אנחנו מקווים להיעזר בו - לא העזתי להגיד "לא", ואמרתי שאני מקווה.

אחרי שיהיו בינינו חילופי דעות בענין זה, אני מקבל על עצמי למנות ועדה שתגבש את הדברים בהתאם למחשבות שתעלינה כאן. יתכן שאנחנו צריכים גם לחשוב מה נעשה עם עזה, אם וכיצד, ומה נעשה עם החלק של הגדה המערבית. אני עוד אביע דעתי בעניינים אלה.

היום פורסם בראדיו שניתנה הוראה לשמור על המקומות הקדושים, וחשבתי שמאחר שפעם בא אלי נציג של האפיפיור, שאולי נזמין גם נציגי דתות אחרות, כדי להגיד להם את יחסנו לגבי המקומות הקדושים, שלא יהיה בלבם חשש או פחד.

האלוף ח. בר לב:

אולי נתחיל בסקירה קצרה על מצב הכוחות עכשיו.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

מספר פעמים היתה לי הזדמנות להראות לכם את המערך המצרי בסיני, הוא כרגע נראה אחרת לגמרי (תיאור על המפה). אפשר לומר באופן כללי שהאויב בגזרת סיני למעשה לא מהווה בעיה יותר, ומבחינת המערך שלו הוא הולך ומתמוטט. הוא ניסה עוד הבוקר לחשוב שיקח בחזרה את אל-עריש, וליצור קו מאל-עריש לאבו-עגילה. לפי הידיעות שבידינו, הקו הזה אינו יכול לעמוד והוא בתהליך של נסיגה, אם לא בתהליך של התמוטטות. יש סיכויים לגמרי לא רעים שלא יצליחו לייצב את הקו גם בעורף הפעולה, זאת נדע בעוד כמה שעות. בקו הזה (תיאור על המפה) יש בכלל אנדרלמוסיה גדולה מצידם, חיפוי אווירי בכלל אין, כי חיל האוויר המצרי למעשה אינו קיים, הוא יכול להרים מספר מועט מאוד של מטוסים. לפי הידיעות מכל המקורות שלנו, אני חושב שחיל האוויר שלנו השמיד למעלה מ-420 מטוסים עד היום, של כולם יחד, גם מצרים, גם סוריה, גם ירדן ועיראק ומטוס לבנוני אחד, שנקלע לעניין. הם כבר מתחילים להיות מודאגים, שמא נעבור את התעלה למצרים עצמה.

שר העבודה י. אלון:

מהו כח השריון המצרי הכי קרוב לגבולנו אנו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

כוח השריון הכי קרוב נמצא באזור ביר-חסנה (תאור על המפה), שם נמצאות בערך שלוש חטיבות שריון.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה המרחק מהמקום הזה לגבול שלנו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

זה בערך 70 - 80 ק"מ.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

האם יש השערה כמה טנקים שלהם הוצאנו מכלל פעולה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

קשה להגיד בשלב זה, אני חושב שבפעולה המשותפת של השריון שלנו וכוחות האוויר, זה בין 50 ל-100 טנקים.

האלוף ח. בר לב:

יותר.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אין כמעט אומדנים, כי הבחורים שלנו עסוקים במלחמה. בסך הכל, עברו 32 שעות מאז שהתחלנו, גם אנחנו עוד לא התפנינו לעשות בדיקה.

השר י. ספיר:

המצב של השריון שלנו ברור?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

כן, על כך ימסור האלוף בר-לב. זה המצב במדבר סיני. בשארם-א-שייח' הם עוד מחזיקים כוח. בכונתילה עוד יש להם כוחות, אבל הם בנסיגה ואינם מהווים בעיה. הם נסוגים לכאן (תיאור על המפה), לא ברור מה בדיוק קורה עם השריון באזור הזה (תיאור על המפה), אני חושב שבין השעות 04:00 ל-07:00 עוד היום יהיה מיפגש בין השריון שלהם לבין השריון שלנו באזור הזה (תיאור על המפה).

זה מה שהיה ב-36 השעות האחרונות, בשטח הזה היו כל הזמן מפוזרות חטיבות, באזור הזה (תיאור על המפה) היתה לנו משימה מסוימת עם אותם הטנקים, וגם כאן הם בנסיגה כללית.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

בזמנו שמענו דיבור על ריכוז של 200 טנקים שלהם

ליד אילת.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

ליד אילת היה כוח גדול, אבל פה העניין נגמר, ואין שום איום יותר מצד זה לגבי אילת. בעזה הבעיה היא שישנם כוחות פלשתינאים והם עוד עושים צרות, לא ככוח כל כך מאורגן, יותר כבודדים, והם מנסים לעמוד על נפשם. היו כוחות סדירים, אבל הם עזבו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עם מי היה הקרב הקשה בעזה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

בעזה יש שלוש חטיבות פלשתינאיות, זה כוח לא קטן, שהיה מאורגן תחת פיקוד מצרי. לאחר שהם היו מכותרים כאשר התחלנו להכנס, הם נלחמים בצורה פרטיזנית, ואם אחד צולף מפה ושני צולף משם, זה גורם בעיות. אני חושב שהעניין כאן יגמר פחות או יותר אם כי ודאי תהיינה עוד צרות.

שר העבודה י. אלון:

מה עתודת הכוחות שיש למצרים בתעלה ומערבית

לתעלה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אין להם עתודה רצינית, הם מגייסים כל מיני מילואים, אבל הם כבר לא נכנסו לאזור של התעלה בסביבות קנטרה ואיסמעיליה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מבין שעדיין יש להם כלים להפעלה באוויר, מה

הכמות המשוערת?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

זו לא רק שאלה של כמות, כי היא מפוררת. שנית, המוראל נמוך מאוד; שלישית, אין להם שדות תעופה, ורביעית - הם נמצאים בנסיגה ואני מעריך שלא יארך הזמן וזה יהפך לבריחה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אז צריך בינתיים להוציא משם כמה מאות טנקים.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אני חושב שזה בתהליך עשייה.

השר י. ספיר:

האם יש ידיעה אם תושבי הרצועה ברחו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

מעט מאוד.

בגיזרה הירדנית המצב הוא כזה (תיאור על המפה): לאור הפעולות שלנו באזור ירושלים ובאזור ג'נין, לא היו לירדנים הרבה אפשרויות לפעולה, כי הכוחות כאן היו מרותקים. כאן היו כוחות חיל רגלים גם באזור ירושלים וגם באזור ג'נין, והם היו צריכים להפעיל עתודה איסטרטגית שלהם שכנויה על שתי חטיבות שריון, חטיבה אחת באזור ים המלח וחטיבה שניה באזור זה (תיאור על המפה). לפנות ערב, ובשעות הלילה התחיל כוח של חטיבה לעלות על אזור ג'נין וחטיבה אחת לאזור ירושלים. אבל במשך היום, כתוצאה מפעולות כוחותינו ביבשה, ונוסף לזה פעולות כוחותינו באוויר, נגרמו להם אבידות קשות לשריון, וכושר העמידה שלהם היום לא כל כך בטוח.

הכוחות שלנו לוחצים בשני כיוונים, כך שהמצב בירושלים עצמה והסביבה הקרובה אינו מהווה בעיה, וחסיין עכשיו מנסה לעמוד על נפשו בין צפון ירושלים לבין ג'נין. הקרב על הגבעה הצרפתית כמעט גמור והקשר להר-צופים חופשי לגמרי.

כמובן שהשליטה המוחלטת שלנו באוויר תורמת לא מעט ליכולת השבירה שלנו של כוחות השריון שלהם, וגם להם הוצאנו לא מעט טנקים מכלל פעולה ואינם יכולים לעמוד.

כאן נשארו הכוחות העיראקיים. בגלל פעולת האויר שלנו, פעולת העיראקיים הושהתה, ולמעשה בירדן יש היום רק חטיבת חיל רגלים עיראקית אחת שעמדה באזורים קרובים לעבר הירדן (תיאור על המפה), והיא לא הצליחה עד עכשיו להכנס למשחק. הגיעה עוד חטיבת חיל רגלים עיראקית נוספת, אבל היא עדיין, לפי מיטב ידיעתנו, לא עברה את גבול ירדן, ויש לה פקודה לא לזוז בגלל פחד המטוסים הישראליים.

חיל האויר העיראקי חטף את שלו בשדה התעופה H-3, וסרב היום באופן ברור לבקשת מצרים לשלוח מספר מטוסי מיג 21. הם טענו שאצבם קשה מאוד. יש להם 50 מטוסי מיג 21, אבל הם רחוקים מאוד ואינם מוכנים להעביר אותם לשדה התעופה H-3.

חיל האויר שלנו תקף את שדה התעופה הזה H-3, שהוא ממש ליד הגבול הירדני - עיראקי. פה יש טייסת אחת. אחרי לחץ קשה של המצרים על העיראקים, הם הסכימו לשלוח מפציצים, ושלחו 2-3 מפציצים. טופולב 16 מעיראק ניסה להפציץ אותנו ולחזור, הוא לא גרם הרבה נזק. אווירון אחד שלהם הופל ליד מגידו,

ומאז הם לא באים יותר.

הסורים הסכימו לקבל כוחות עיראקיים, אבל בינתיים הכוחות העיראקיים אינם זזים לסוריה. לאור המצב שנתהווה אצלם, אינם רוצים לזוז.

השר מ. בגין:

מהיכן הופיעו פתאום 6 מטוסי טופולב בסיני עליהם שמענו, וגם 6 מטוסי מיג מהם הפלנו 5?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

את מטוסי הטופולב חיל האויר הצליח להשמיד בשדה התעופה. יש למצרים כמות מטוסים שהיא קיבלה מעיראק של שתי טייסות סוחוי, אבל טייסות אלו נפגעו די קשה, אם כי לא לגמרי, אז הם ניסו בכל זאת להרים מטוסים והבוקר הטיסו את מטוסי ה"סוחוי", אבל המטוסים שלנו המריאו מיד, והם אפילו לא הצליחו להיכנס לסיני, למרות שעאמר הבטיח אישית למפקד פה, שהבוקר הוא יכול לעשות התקפה נגד אל-עריש, והסיכויים להתקפה זו הם תלו במטוסי ה"סוחוי".

הקומנדו המצרי בירדן קיבלו פקודה לעשות פשיטות על שדות התעופה שלנו אתמול בצהרים. לאחר שכוחותינו תפסו את לטרון, הלילה תפסו שני קומנדו מצרים, והם הודו שהמגמה שלהם היתה להפגין את שדה התעופה בישראל. היו יריות על שדה התעופה בתל-נוף. תוצאות גדולות לא היו לקומנדו הזה. אתמול בבוקר, אחרי המכה לחיל האויר שלהם, אחת ההוראות של הנציג המצרי היתה להפעיל את הקומנדו לפשיטה על שדות התעופה בישראל.

שר העבודה י. אלון:

אין סימנים של החזרת הקומנדו למצרים?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

בינתיים לא. הם הגיעו לעמאן, אני מניח שחלק הועבר לגדה המזרחית, עובדה שמצאנו שניים בלטרון. בלטרון כמעט ולא היה קרב.

השר י. ספיר:

במציאות הנוכחית מה יכולה להיות ההתפתחות לפי הערכתך בין צפון ירושלים לבין ג'נין, לפי מערך הכוחות הקיים?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

לפי הערכתי, אפשר בהחלט שאנחנו נתקדם והם יסתלקו

מזרחה.

השר י. ספיר:

באותם הכפרים הערביים בסביבות ירושלים, אליהם נכנסנו, האוכלוסיה נשארה במקומה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

רב האוכלוסיה בכפרים נשארה, מירושלים היתה

בריחה, אבל לא רבה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בירושלים יש חשש מצליפות?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

שם הם יכולים לצלוף רק מתוך העיר העתיקה, אין כוח ירדני גדול בעיר העתיקה. במצב שהם נמצאים בו, אני לא חושב שהם יראו לכדאי לצלוף על כוחותינו. זה לא כוח רציני.

השר מ. בגין:

איך היה מערך הכוחות שלהם בעיר העתיקה?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

בזמנו, מערך הכוחות היה בסדר גודל של שתיים - שלוש פלוגות. אין טנקים בעיר העתיקה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

באופן חוקי.

ראש אגף המודיעין א. יריב:

עד כמה שידוע לנו.

השר י. ספיר:

אין להניח שיכולים להיות שם קרבות רחוב?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אם צה"ל יקבל הוראה להכנס לעיר העתיקה, יהיו קרבות, אבל אינני חושב שיהיו קרבות רציניים. יתכן מאוד שמישהו יצלוף מפה ומשם.

באשר לסוריה - האוייב הסורי ניסה לעשות שלושה דברים. תחת לחץ ודרישה לפעול, הוא ניסה להפעיל את חיל האוויר שלו נגדנו, אבל לא בהצלחה מרובה. בין היתר נפל "מיג" אחד בתוך המפרץ.

הדבר השני, הפגזת הישובים שלנו בגליל, לאורך כל הגבול, ראש פינה וטבריה. אם כי אנחנו צריכים להודות, כי ציפינו עם פתיחת הפעולות לדברים הרבה יותר רציניים. במשך היום הם הפעילו מעט מאוד ארטילריה. אנחנו הערכנו שהסיבה לכך היא, שהם רוצים לחכות ללילה, כי הם תושבים מחיל האוויר שלנו במשך היום. גם בלילה לא היו הפגזות כל כך כבדות, לעומת זאת, בבוקר הם התחילו להפעיל את הארטילריה שלהם, שבמקצת הפעילו אותה גם בלילה. חיכינו לראות מה הם הולכים לעשות עם הכוחות שלהם. יש להם כוחות גדולים, שמרביתם מרוכזים בגבול הסורי, מערבית - צפונית לאורך החזית. הבוקר היו שני סוגי פעולות. פעולה אחת על ידי כוח מקומי, שניסה לתקוף ישובים, וניסו לכבוש ישוב אחד, את שאר ישוב באזור תל-דן.

האלוף ת. בר-לב:

הם ניסו גם לתקוף את כפר סאלד, דרורה ועין גב?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

זה היה סוג אחד של פעולה. הסוג השני של פעולה, אחרי הרעשה ארטילרית ראינו שהם עושים הכנות לפעולה רבתי של כוח גדול, של שתי חטיבות ממוכנות בארטילריה, וראינו שהן כאילו מוכנות לפרוץ את הדרך ולתקוף אותנו באזור משמר הירדן. לאחר שהופעל חיל האוויר, ההתקפה הזאת סוכלה. הם עשו נסיונות באזור בטיחה, אבל הם לא היו רציניים ביותר, ובשלב זה נפסקה הפעולה של הסורים. לפי הדיווח האחרון, אני חושב שגם אם-ההפגזה של הסורים לאורך הקו נחלשה.

השר י. ספיר:

מה גודל הכח הזה שלאורך החזית הסורית?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

כעשר חטיבות חיל רגלים ושריון ממוכנות. סך הכל הכוח באזור הזה, אני חושב שהוא בין 40 אלף ל-50 אלף.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש ידיעה על פרעות ביהודים בביירות, ואתמול שמענו גם על פרעות ביהודים בתוניסיה. אני אבקש את שר הבטחון להציג את העניין, כיוון שאנחנו כבר יושבים, אולי כדאי שנתייעץ עם יש מה לעשות.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מציע שנשמע קודם את הסקירה של האלוף בר לב

ונשחרר את אנשי הצבא.

האלוף ח. בר לב:

כידוע, היתה המשימה של הצבא להשמיד את חיל האוויר המצרי, לפגוע במכסימום השירותים המצריים, ובשאר הגזרות שלנו, להיות מוכנים לבלימה וגם להתקפה, במידה שהמצב יחייב.

היום אנחנו בערך 30 שעות אחרי תחילת הפעולה, ואנחנו נמצאים במצב כזה: חיל האוויר המצרי וחילות האוויר הערביים האחרים למעשה מושמדים, כאשר לרשותם מטוסים או שאריות של מטוסים שאינם יכולים להביא נזק ממשי בהתקפות על מדינת-ישראל.

באשר לכוחות המצריים בסיני, אנחנו הבקענו מערכים בסך הכל של דיביזיה אחת לאורך החוף ועוד דיביזיה לאורך הכביש המרכזי אבו-עגילה, ואחרי הבקעה זו, שהושלמה הבוקר, התחלנו את ההתפרצות עם חטיבות השריון בתוך מרחבי התמרון בסיני.

כרגע אנחנו נמצאים עם הכוחות הקדמיים שלנו 10 ק"מ דרומית - מערבית לגבול ג'בל-ליבני, כאשר עוד שתי חטיבות שלנו נמצאות בסביבה הזאת.

האפקט של הפעולה עד כה, נוסף להשמדת שתי הדיביזיות שאותן היינו צריכים להבקיע, הוא גם גרימת אי סדר ומהומה, וחוסר ארגון בכל המערך של השריון המצרי. אנחנו הצלחנו בפעולת הונאה מסויימת, שכתוצאה ממנה הצבא המצרי חשב שאנחנו הולכים בעצם על שארם-א-שייח', והוא התארגן, או יותר נכון נערך כך, שיהיה מסוגל למנוע אפשרות של מערכה צבאית בשארם-א-שייח'. לצורך זה רוכז מרבית השריון שלו באזור של מצפה רמון ובקטע שבין מצפה-רמון לאילת. ההתקפה שלנו באה כמובן בדיוק מכיוון הפוך, וזה למעשה הוציא אותו משיווי המשקל וכתוצאה מזה התחילה ההתרוצצות שאנו עדים לה היום.

אינני יכול למסור מספר מדוייק על מספר הטנקים המצריים שהושמדו ועל אכידותינו, אני יכול לתת הערכה על מה שנעשה אצל האוייב.

אני חושב שבסיני, יחד עם פעולות חיל האוויר וכוחות השריון שלנו, הושמדו בערך כ-150 טנקים, אינני מדבר על כלי רכב אחרים. מבחינת כוחותינו, האכידות שלנו בטנקים הן קטנות, אבל עוד אין לי מספרים מדוייקים. גם לגבי האכידות באנשים אינני יכול למסור מספרים מדוייקים, אנחנו למעשה בסך הכל יממה אחת בלחימה, אין לנו עוד המספרים המדוייקים, אבל אין לנו שום פגיעה מרוכזת באיזו שהיא יחידה.

באשר לרצועת עזה - אנחנו בשלב הראשון לא תקפנו אותה, כי רצינו להקדיש את מיטב הכוחות לחדירה לסיני. אחרי שכוחות אלה נכנסו לרפיח, אנחנו עם כוחות יותר קלים התחלנו לטהר את הרצועה באזור חאן-יונס מהצבא המצרי, וכאן הטיהור היה די קשה, מאותן הסיבות שהאלוף יריב הזכיר. יש פה 10 אלפים לוחמים עם כל מיני מוצבים, מוקשים וצליפות ופתיחת אש ללא הבחנה, וזה הלך לאט.

כרגע המצב הוא שאנחנו שולטים בכל הרצועה, יש פה ושם קני התנגדות, שהכוחות שלנו התגברו עליהם.

אשר לאילת, לגביה חששנו להתקפה, היא מבוזרת כמובן, והיא מסוגלת לעמוד נגד התקפה גם של הכוח המצרי וגם של הכוח הירדני. יש לנו באזור זה חטיבת שריון שהיתה מסוגלת לבלום את הכוחות המצריים שהיו מרוכזים כאן, אבל כל זה לא בא לידי מבחן, משום שאחרי החדירה שלנו כאן, המצרים התחילו לפנות את כוחותיהם הצבאיים מערבה. זה באשר לגיזרה המצרית.

בירדן, המשימה שלנו היתה להיות מוכנים לבלום התקפה ירדנית, ואם יתעורר הצורך, גם להיות מסוגלים לעבור להתקפה. עם תחילת הפעילות האווירית והיבשתית בגיזרה המצרית, החלו הירדנים בהפגזות ירושלים וגם בשטח טירת צבי. ההפגזה היתה בחלקה על ישובים אזרחיים, כולל ירושלים, כפי שאתם יודעים, מחנה אלנבי ועוד, ובחלקה על מוצבים צבאיים בקרבת הגבול. אנחנו הפעלנו בתשובה על כך עמדות ארטילריה. בירושלים נמנענו מלהפעיל ארטילריה, כי אם הפעלנו מיתקן מיוחד שמכוון ליחידות, באמצעות מיתקן זה נהרסו ארבע עמדות, וכל זה שיתק את האש הירדנית לכמה זמן, אבל האש נמשכה.

לקראת ערב התעורר אצלנו החשש, ואחר כך התברר שהוא היה מבוסס, שהירדנים ינסו לקדם תותחים ארוכי טווח, קרוב לגבול, במגמה להפגז בהם את שדות התעופה על מנת למנוע התקפה על רמת דויד, נתקבל אישור להיכנס ולהשתלט על המשולש של ג'נין ולעבר עפולה (תיאור על המפה). הדבר הזה נעשה לפנות ערב, וכתוצאה מכך לא היתה להם אפשרות לקדם את הארטילריה שלהם. לא עשינו זאת בשאר הגזרות, והם בשעות הראשונות של החושך קידמו את התותחים והחלו בהפגזות שדות התעופה. ההפגזה לא היתה יעילה ביותר, והדבר לא גרם לנזקים ממשיים, למרות שברור שבהפגזה לכיוון תל-אביב הם התכוונו לשדה דב. אמנם פגזים נפלו צפונה משם וליים, אבל אנחנו בהתחלה לא ידענו בדיוק מה קורה. כדי למנוע המשך ההפגזה ופעולה בלילה, הפעלנו כל מיני אמצעים, ובין היתר גם לקחנו וכבשנו את מובלעת לטרון, כי משם הם יכולים להגיע בהפגזה לתל-נוף.

השר מ. בגין:

בלטרון אמרו שכמעט ולא היה קרב, מה היה הכוח שלהם שם ומה עשינו כדי לשחק אותם?

האלוף ח. בר לב:

פעלנו בשיטה שהם לא היו מוכנים לה. פעלנו עם טנקים, לא מיהרנו יותר מדי, פגענו בעמדות והם ברחו. הכוח כאן (תיאור על המפה) לקח את מובלעת לטרון. ביתר המקומות, הן באמצעות ארטילריה והן באמצעות מטוסים שחיפשו את הכוחות מלמעלה, הצלחנו כעבור שעה - שתיים לשתק את האש פה (תיאור על המפה).

בהר הצופים ובירושלים היו התופעות הבאות במשך היום: קודם כל, הירדנים נכנסו לארמון הנציב, במקום שיושב האו"ם, והתיישבו שם. אחר כך קלטנו ברדיו עמאן הודעה, שכוחות ירדן כבשו את הר הצופים. שני הדברים האלה יחד עוררו בנו חשש, שהם באמת מתכוונים לכבוש את הר הצופים. בהר הצופים יש לנו כוח די חזק, אבל הוא לא יכול לעמוד נגד התקפה רצינית, מה גם שאנחנו ידענו שחטיבת השריון בגבעה מתחילה לעלות למעלה, ולא רצינו להעמיד עצמנו בפני מצב שבו הר הצופים יופגז בכוח חזק, כולל טנקים, כאשר ארמון הנציב בידיהם.

לכן אנחנו תקפנו התקפת-נגד בארמון הנציב, ואנחנו הכנסנו חטיבת שריון שעלתה מהפרוזדור, כבשה את הראדר, את בית איקסה והתקדמה לעבר נבי-סמואל. במקביל לכך כבשנו בלילה את שיח' ג'ארח ואת בית הספר לשוטרים. הבוקר, בעזרת שני הכוחות האלה, כבשנו אותם המשלטים שהפרידו בין הר הצופים לבין ירושלים שלנו, כך שכרגע יש לנו שם בצפון-ירושלים שליטה שלמה, כולל הר הצופים, ובדרום אנחנו יושבים בארמון הנציב ובצור-באחר, אותה פינינו אתמול.

ירושלים כולה היא למעשה מוקפת, והדרך היורדת ליריחו היא גם כן בידינו, או שהיא תהיה בידינו בשעה הקרובה.

לעיר העתיקה אנחנו לא נכנסו, ולא טיפלנו בה, ובניתיים שם די שקט. זה לגבי הפעולה בירושלים עצמה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ההפגזה על ירושלים לא באה מהעיר העתיקה?

האלוף ח. בר לב:

אני חושב שלא, ההפגזה באה מהמישלטים שהם מאחור, והמשלטים האלה עכשיו אינם בידי ירדן. זה לא אומר שהם לא יכולים פה ושם להפעיל איזו מרגמה וממקום אחר לנסות משהו, אם כי אני לא מאמין שיעשו זאת.

אשר לכוח שלנו - הירדנים גם בירושלים וגם פה (תיאור על המפה) התחברו במגמה לעלות על רכס ההר. כרגע המצב, שהכוחות שפעלו בירושלים והכוחות שפעלו בלטרון הגיעו עד לרמאללה, והכוח שפעל כאן (תיאור על המפה) עבר את ג'נין והגיע עד לטול כרם...

הרמטכ"ל י. רבין:

עוד לא.

האלוף ח. בר לב:

התנועות האלה היו כדי למנוע התקדמות החטיבה שהתחילה לעלות שם, וכאן (תיאור על המפה) - להקדים את חטיבה 60 שעלתה לירושלים. כאשר הסתבר לה ששיח' ג'ארח כבר תפוסה, הם עקפו מדרום והגיעו לאזור זה. עם התקדמות הכוחות שלנו אל הרכס, העליה שלהם כאן (תיאור על המפה) עכשיו היא בלתי אפשרית.

חיל האויר במשך היום תקף גם את הכוחות הירדניים וגם את הכוחות העיראקיים, שהגיעו לירדן והתקדמו. זה לגבי הגיזרה הירדנית.

לגבי הגיזרה הסורית, כפי שאמר ראש אמ"ן, כל יום-אתמול היינו בכוננות, ורק אתמול בערב התחילה ההפגזה שעותקה כתוצאה מפעולת יחידות הארטילריה שלנו, וכבר אחרי שעות החושך הראשונות למעשה נשתקה כאן הארטילריה. הבוקר החלו הסורים בשורת פעולות התקפתיות, והותקפו מספר ישובים: שאר ישוב, כפר סאלד, דררה, עין גב, והיו שלוש התקפות על תל-דן. הם תקפו בחיל רגלים ובטנקים. אחנו מנענו זאת בארטילריה, באוויריה ובטנקים שלנו, וכאן נפגעו מספר טנקים של הסורים. באופן ברור אנחנו יודעים עכשיו על שניים, אני בטוח שנפגעו יותר. קשה היה לראות, בגלל העשן והאבק.

הכוח הסורי שהתרכז מול גשר בנות-יעקב (תיאור על המפה) ולפי ההערכות שלנו כלל את מרבית כוח ההלם הסורי, שהיה מועד לפתח את ההתקפה כאן (תיאור על המפה) אם כי יש מקומות יותר מוצלחים בסביבות הגשר, הכח הזה הותקף גם בארטילריה שלנו וגם על ידי חיל האוויר. אנחנו לא יודעים בדיוק כמה טנקים נפגעו פה, אף כי יש לנו דיווחים על כמויות די גדולות.

השר מ. בגין:

האם המספר ביחס ל-60 טנקים ירדניים הוא מדויק?

האלוף ח. בר לב:

אינני יודע אם הוא מדויק, אבל זה מתקבל על הדעת. היחידה שהתקדמה מהצפון עד הבוקר, העמידה 10 טנקים, כאשר חלק מהם לא הושמד, כי אם הירדנים התקיפו אותם. אני חושב, שעם פעולת חיל האוויר ועם הפעולה בשאר הגזרות, אפשר לקבל מספר זה, אף כי אני מעדיף לא לדבר עדיין על מספרים, נחכה עוד יום-יומיים ונדע דברים מדויקים.

השר י. ספיר:

הכח שמתקדם צפונה לירושלים ודרומה לג'נין, הוא כלשעצמו, לפי הערכה, מספיק? או שיהיה צורך להביא כוחות לעזרה?

האלוף ח. בר לב:

זה תלוי במידת הרצון של הירדנים להילחם. אנחנו יודעים שחטיבות השריון שלהם לא תספקנה לעלות למעלה, אבל יש פה לא מעט מוצבים, ובחלק מהמוצבים האלה יש טנקים, וכאן צריך יהיה לתקוף מוצב אחרי מוצב. אחרי כיבוש הראדאר וצפון ירושלים, כיבוש הגבעה הצרפתית וגבעת המבחר היום, הלך הרכה יותר קל.

השר מ. בגין:

בגבעה הצרפתית היתה בריחה או כניעה?

האלוף ח. בר לב:

היתה בריחה, לא היתה כניעה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

יש הרכה שבויים?

האלוף ח. בר לב:

אני לא חושב שיש הרבה שבויים, ולא רודפים לתפוס אותם. במצרים יש הרבה שבויים. לקחנו שם פיקוד של מוצב, ויש לנו בין השבויים חמישה גנרלים מצריים ומספר קצינים גבוהים, אלופי משנה. על כל פנים, חמישה גנרלים אלה תפסו במרוכז.

שר הבריאות י. ברזילי:

התבוסה העיקרית היא תבוסת חילות האויר של מדינות ערב, ואני מבין שזה הדבר המכריע, אבל הרוב המכריע של השריון נשאר עדיין, אם כי זה כמובן מערך מבוהל, יש נסיגות והתמוטטות אצל רוב הלוחמים. אנחנו לא יודעים מה יהיו הצעדים המדיניים הקרובים, ומה יהיו הלחצים, האם עוד יש לאל ידינו להנחית מכה מכרעת לכלים של השריון?

האלוף ח. בר לב:

אני חושב שכן.

הרמטכ"ל י. רבין:

אני לא בעד להבטיח הבטחות. עושים מאמצים להשיג זאת, ועושים מאמצים לתת מכה לכוח המצרי.

השר מ. בגין:

אין לזה עכשיו ערך רב, אבל אני מבקש לדעת, האם הלגיון נלחם? הוא נמצא עכשיו תחת פיקוד של איזה גנרל מצרי, האם זה שינה לגבי צורת לחימתו?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

הפיקוד המצרי הוא כביכול דרך המלך, אבל מתברר שהמלך והמפקד המצרי דרים בכפיפה אחת.

השר י. ספיר:

האם זה שינה משהו בכח הלחימה של הלגיון?

ראש אגף המודיעין א. יריב:

אני חושב שבמקצת זה עזר לנו.

השר י. ספיר:

ראש הממשלה, בראשית דבריו דיבר, או בכל אופן העמיד את השאלה הזאת מבחינת המטרות. ברצוני לשאול את שר הבטחון לגבי הערכתו, לא מאותן הבחינות עליהן דיבר ראש הממשלה, אלא מבחינה צבאית ממש, מה הוא רואה כמטרה מבחינה טריטוריאלית כדי לומר שהמחר הוא שלנו. המטרה היא כמובן להביא לידי כך שהצבא של האוייב וכל מערך הכוחות שלו יובס, אבל לאן אנחנו צריכים להגיע?

שר הבטחון מ. דיין:

אינני יכול להבחין בין הצד הבטחוני, הצבאי והפוליטי. אני חושב שאפשר בדרך זו לשאוף לפחות לקחת את הגדה המערבית כולה, את שארם א-שייח', כלומר את חצי האי סיני, בלי להתקרב לתעלת סואץ. אני חושב שאפשר

לעשות את זה תוך ימים ספורים. אפשר לכבוש את כל הגדה המערבית, אפשר להגיע לשארם-א-שייח' בלי לעבור את התעלה, בלי להתקרב לתעלה ולכוחות שנמצאים שם. אפשר גם מבחינה צבאית להגיע לליטאני בלבנון באותו זמן. אפשר אולי יותר מזה, אבל השאלה באמת איננה רק צבאית. אם יצטרכו לשבת ולדון איזה גבולות אנחנו רוצים, אפשר להגיע לליטאני; אפשר להגיע עד נהר הירדן; אנחנו רוצים מעבר חופשי בשארם-א-שייח', ואפשר לקחת את שארם-א-שייח' עד התעלה, בלי להתקרב לתעלה. נניח שיש מרחק מסויים, זאת אני אומר בעיקר בגלל הגישה הפוליטית שלי עתה, לדעתי שומר נפשו ירחק ממנה, ולא צריך להתקרב לתעלה. אבל בגישה הפוליטית יכולים לחול שינויים, אם ממשלת ישראל תחליט שטור של צה"ל יכנס לקאהיר, אפשר להגיע גם לקאהיר.

בענין הפרעות ביהודים בכיירות - לפני חצי שעה שמעתי מפי עיתונאי צרפתי, שבצרפת יש שמועות שבכירות עומדים לערוך פוגרום ביהודים. המקור לידיעה זו הוא עיתונאי צרפתי. ראש הממשלה שאל מה ניתן לעשות. על דעת עצמי הצעתי קודם כל לפנות לא פומבי, אלא דרך ועדת שביתת הנשק ולומר להם: אם כך, תוך כמה שעות נהיה בכיירות ומוטב שיזהרו. אני מציע לעשות זאת, אבל לא בצורה פומבית. אינני יודע אם זה כבר הועבר אליהם, נאמר לי שיעבירו זאת אליהם עוד היום. עלי לומר יחד עם זאת, שלאיום הזה אין כרגע כיסוי מצדנו. אם ישאלו אותי, אם אנחנו יכולים, תוך שלוש או חמש שעות להיות שם, אני אומר שכרגע לא, כי אין שום דבר מתוכנן לזה.

ויש עוד דבר, אינני יודע כרגע את האמצעים, יכול להיות שאנחנו יכולים להבטיח שיהיה לנו קשר שם, ואם משהו קורה או מתחיל, נדע על זה מיד, כי אחרת אין נדע שהתחיל משהו כזה? לכן אמרתי לראש הממשלה, שלפני שנתכנן זאת, יש צורך משהו לברר או לקבוע סידור שנדע בעוד מועד אם מתחיל משהו, ואחר כך לקבוע באיזו צורה להגיב, אם באוויר ועל איזו מטרה. אנחנו לא רוצים להרוג אף ערבי שם, אלא להגיע למקום זה, ולהגיע כאשר קורה משהו, ולהגיע כאשר נוכל להתערב בזה. כרגע את האיום אפשר לתת, אבל כיסוי אופראטיבי לאיום הזה עוד אין. אם יתברר שיש סכנה כזאת, הרי הערב, בכיירות האופראטיבי עם הצבא, נבדוק גם דבר זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם אי אפשר לפנות לאמריקה ולבקש שתתערב?

שר הבטחון מ. דיין:

זה לא שייך לשר הבטחון, וזה לא ענין לצבא.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מציע לפנות לאמריקה, שהיא האפוסטרופוס של לבנון, ושהיא תזהיר אותה, שאם לא יקרה כדבר הזה, אנחנו לא ניגע בה.

שר הבריאות י. ברזילי:

מה היה בתוניסיה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

בעתון היה שהם שרפו שם בית כנסת. ברור שמה שאפשר לעשות בדרך זו, יעשה, אפשר גם דרך השגרירות האמריקנית כאן. גם אני שאלתי את שר הבטחון אם נוכל לעשות משהו. אני מבין שההצעה היא שתהיה אוהרה בדרך לא פומבית, ואפשר לעשות זאת גם דרך השגרירות שלנו, ודרך השגרירים בכיירות בוודאי אפשר לדעת מה קורה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני נתתי הוראה מיד למסור התראה דרך ועדת שביתת הנשק, אני מקווה שזה נעשה.

השר י. ספיר:

אתמול נאמר שיש מעקב אחרי חיל הים המצרי, שהוא מרוכז כפי שהוא מרוכז, ואין חשש אם הוא ירצה להתקרב. האם יש משהו בענין זה?

הרמטכ"ל י. רבין:

אתמול הוא היה מרוכז, מה יהיה היום ומחר - אינני יכול להתחייב. הוא נראה יותר במערך הגנתי, אבל הוא יכול גם לצאת. אנחנו מביאים זאת בחשבון.

שר הבטחון מ. דיין:

אני פעם ראשונה שומע את ענין חיל הים המצרי. אני יוצא כרגע מהנחה שאין שום אפשרות להתקפה מצרית בין ימית ובין יבשתית. איני מתאר לי שכעת חיל הים המצרי יעשה פעולה. יכול להיות שהם יבואו ויפגיזו, אבל לא התענינתי בזה, כי לא יצאתי מהנחה שהם יפעילו את חיל הים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל טילים מאניה או ממקום אחר הם יכולים לשלוח, ואולי גם כך לפעול. ראוי להתענין בזה, הפעולה היא אותה פעולה.

מר א. לכבי:

במשך יום אתמול, בתוך מועצת הבטחון וישיבותיה, ובמישורים אחרים, התחילה פעולה של המעצמות בקשר עם הקרבות שהתפתחו. אנחנו ידענו שהפעולה נגדנו תהיה בהנהגת בריה"מ, היא גם נתמכת במועצת הבטחון בעיקר על ידי הודו, ובעולם הגדול על ידי יוגוסלביה ועוד מדינות אחרות, ואילו צרפת והמדינות האפריקניות הפרנקופוניות, כנראה בהדרכתה של צרפת, נוקטים קו מטושטש ובלתי ברור.

ניסינו להשהות את הפעולה הסובייטית במיוחד על ידי יצירת אי בהירות לגבי המצב בקרבות. פה עמדנו לא רק על דבר היוזמה המצרית, אלא גם השתדלנו ליצור רושם שאין נצחונות ברורים של הצד הישראלי, כדי לא לדרבן אותם לפעולה מדינית מוקדמת.

במועצת הבטחון, הקו של הגורמים העויינים היה פשוט וברור - לנסות להגיע להחלטה, כי יש להפסיק את הקרבות מיד, ולחזור מיד לעמדות שלפני התחלת הקרבות, של ה-4 ביוני. אולם, כבר אתמול התחילה להסתמן גישה המתנגדת לקו הזה, אחרי מאבק פנימי, קודם כל בין גורמי שלטון שונים בארה"ב, ובעוד שאין חילוקי דעות, אין הבדלים בין הניסוחים השונים שהוזכרו אתמול בדבר הפסקת אש, הרי ארצות הברית, בריטניה ומדינות מערביות אחרות, וכן מדינות לטינו אמריקניות, התחילו להזרים נוסחאות מסורבלות למדי לגבי נסיגת הכוחות. כל הניסוחים הם דו משמעתיים ומשתמעיים לשתי פנים.

ברור שתפקיד ראשי במיבצע זה נועד לנציג ארה"ב, כאשר גורמי השלטון בארה"ב היו לאו דווקא מתואמים באופן ברור במשך יום אתמול.

אשר לסובייטים, הרי בשעה 11.000 בערב ביקש שגריר בריה"מ פגישה והוגשה האיגרת של ראש ממשלת בריה"מ אל ראש הממשלה שלנו, שאני עוד אמסור את תוכנה ושהיא תובעת הפסקת קרבות והחזרת כוחות ישראל, ומאשימה את ישראל בתוקפנות נגד מצרים.

שר העבודה י. אלון:

האיגרת מדברת על תוקפנות בוגדנית.

מר א. לבבי:

כן, אני מודה שהתרגום אינו מדויק, אבל הוא

תרגום טוב.

לפנות בוקר היום התחילו להגיע ידיעות, בהחלט לא ממקורות רשמיים, אבל ממקורות רציניים, בדבר התגבשות לפחות ארעית, טנטטיבית, עוד לא לגמרי קבוע, של ראייה כוללת בארה"ב, וגורמי שלטון חשובים בארה"ב, של המצב המזרח-תיכוני במסגרת של המדיניות הגלובאלית של ארה"ב. ומכך משתמע הרצון לעמוד בצורה שתאפשר את השלמת המלאכה על ידי ישראל, במסגרת שעדיין לא הוגדרה באופן ברור, אבל הם מנסחים אותה, שיש לתת אפשרות לישראל לנצח בסיבוב הגדול (ציטטה באנגלית). אני חושב שאחד הסימנים לכך הוא פעולת ההשהייה המערבית לגבי ישיבת מועצת הבטחון, והתכונה למה שיש במועצת הבטחון, ודבר זה בלט ביותר, אבל עוד אין לנו ידיעות ברורות על מה שמתחולל שם, אם כי ההתרשמות הראשונה של נציגינו שם היא יחסית אופטימית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם זה היה רק מצד ארה"ב או גם מצד אחרים?

המנכ"ל א. לבבי:

זה באינספירציה של ארה"ב, אבל כפי שאמרת, גם בריטניה, גם מדינות אירופאיות ולאטיניות, ויש התרוצצות בין נוסחאות שונות שמנסכים לקשר ביניהן ולחבר אותן.

יש גם איזה דו-שיח בין ארה"ב ובריה"מ לגבי ישיבה זו, ובריה"מ עשתה כנראה אתמול בבוקר אילו פעולות הסחה כלפי האמריקנים, וקיימה אתם איזה שיחות מתונות, כאשר היא חזרה ואמרה שהיא מרסנת את הערכים ומבקשת את האמריקנים לרסן את ישראל. לפי דיווח אמריקני שהגיע חצי שעה לפני שקיבלנו את האיגרת של קוסיגין, היא אפילו לא מאשימה את ישראל באחריות לכל העניין.

אני אולי אמסור עכשיו את נוסח האיגרת הסובייטית.

השר י. גלילי:

אני רוצה להבין, אתה אמרת שהסובייטים לא

מאשימים את ישראל בעניין זה?

המנכ"ל מר א. לבבי:

זה דיווח אמריקני של שיחה בדרג די גבוה במחלקת המדינה, וכאן לפנינו האיגרת של קוסיגין אלינו, ואנחנו מנסים לפקוח את עיני אמריקה בדבר המשחק הרוסי שמסתמן פה (קורא את איגרת קוסיגין ברוסית) - להלן תרגום האיגרת בעברית:

"אדוני ראש הממשלה,

ממשלת בריה"מ מביעה את גינויה ההחלטי להתקפה הבוגדנית של ישראל על מדינה ערבית שכנה - קע"מ.

מעשה הרפתקני זה מהווה הפרה ישירה וגלויה של מגילת או"מ ועקרונותיה. ההתקפה שבוצעה הוכיחה בעליל את כל אופי מדיניות החוגים השליטים בישראל אשר מוכנים למען אינטרסים צרים שלהם לשחק בגורל השלום. התוקפנות שישראל ביצעה אין לה ולא כלום עם המאבק המוצהר של ארצך על קיום מדינת-ישראל. עתיד ישראל כמו עתיד אומות אחרות, קשור קשר כל יינתק עם השלום. ממשלת ישראל ידעה כי ניתן למנוע את ההתלקחות.

בהטילה את האחריות על ממשלת ישראל בעד ההתקפה שבוצעה נגד קע"מ, עומדת ממשלת בריה"מ על הפסקת אש מיידית והוצאת הצבאות משטחי מדינות ערב שכנות. אם ממשלת ישראל לא תשמע לקול ההגיון ולא תפסיק את שפיכת הדם, היא תישא באחריות על המתחולל ועל תוצאות אפשריות."

רצה המקרה, וכאשר השגריר הסובייטי יוצא, והנה השגריר האמריקני נכנס, ואולי אמסור קודם כל על השיחה עם הסובייטי. כמובן שדחיתי בתוקף את ההאשמות הרוסיות והטלתי את האחריות להתחלת הקרבות על התכנון של הצבא המצרי. הוא רצה לראות את ראש הממשלה, אמרנו לו שראש הממשלה נמצא בדרך בין ירושלים ותל אביב, והוא הסתפק בזה שהוא הביא בפנינו את האיגרת. אנחנו הטלנו את האחריות לתכנון על היוזמה המצרית. היה ויכוח עקר בענין זה, אנחנו טענו את שלנו, והוא טען את הטענות שהושמעו בראדיו קהיר, והוא ניסה בשלב מסויים לטעון שאפילו ישראל לא טוענת שהיוזמה באה מהצד השני. דיברנו על נאום ראש הממשלה בכנסת ועל הודעות קודמות.

כאשר השגריר האמריקאי נכנס אחרי צאת השגריר הרוסי, מסרנו לו את אותו הדבר. שאלנו את צ'ובצ'ין אם השדר הזה מהווה תשובה לשדר של ראש הממשלה אל קוסיגין, שיצא אתמול לפני הצהרים. הוא אמר שאיננו יודע אבל מבחינת הענינים זה לגמרי בלתי אפשרי, כלומר, שהיתה כאן הצטלבות מבחינה טכנית. דעתו של השגריר האמריקני על הטכסט של השדר הרוסי היתה כדעתנו, שעם כל התוקפנות שבו, האיום שלו הוא בכל זאת לא איום ספציפי, אלא כללי.

אנחנו, בדרכים שונות ניסינו אמש והבוקר להחדיר בתודעת ממשלת ארה"ב את התפיסה, כי:

א) עליהם להיות ערים למשחק רוסי כפול - שרוסיה מדברת אתם בנועם, וכאילו רוצה להתחלק בתפקידים, ובמקביל לשיחות עם האמריקנים, היא מתחילה במוצעת הבטחון בפעולת הפחדה ישירה נגד ישראל, והמגמה שלנו היא לנסות לגייס את ארצות הברית לבלימת המגמה הסובייטית הזאת. בשלב זה אין לי כל ידיעה ברורה עדיין באיזו מידה ועד איזו נקודה מוכנה ארה"ב ללכת במגמה הזאת. ודאי שמעתם בראדיו הבוקר מה שאמר שר החוץ האמריקני, דין ראסק, שידוע בנטיית האו"מיות הפורמליסטיות בנושא זה, לעומת גורמים אחרים בשלטון. הוא אמר שארה"ב נייטרלית בסכסוך במזרח התיכון, מה שאינו אומר שהיא אדישה, והיא מקווה שבריה"מ, תצטרף להחלטה של מועצת הבטחון. שמעתי הודעה זו כמו הנוכחים כאן, ויכולים להיות פירושים יותר או פחות אופטימיים, של ההודעה הזאת, אם כי יש בה התקדמות לא מבוטלת לעומת הנוסחאות השונות שהשמיעו בבית הלבן.

השר י. ספיר:

המדובר בהחלטה שעומדת להתקבל או כבר נתקבלה?

המנכ"ל מר א. לבבי:

עוד לא נתקבלה שום החלטה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

מה מצב הלטינו-אמריקאים?

המנכ"ל מר א. לבכי :

עוד לא ידוע, הלטינים דיברו אתמול על הפסקת אש מיידית תוך שמירת שביתת הנשק, אבל גם זה כבר לא קיים. כל הזמן מציעים שם נוסחאות ואנחנו עוד לא מעודכנים.

קיבלנו הנחייה מאת ראש הממשלה, להזמין היום לפנות ערב את השגריר הסובייטי ולהשיב לו תשובה לפי שלוש הנקודות הבאות: ראשית - כל, עוד הפעם לחזור ולדחות את ההאשמות נגדנו ולהטיל את האחריות לקרבות שהתפתחו על מצרים; שנית, לצייין את העובדה שמועצת הבטחון דנה עכשיו בכל השאלה של הפסקת הקרבות וכו', וברית המועצות כאחד החברים הקבועים משתתפת בדיון שם, ויש להניח שתוגש שם איזו נוסחה רוסית. שלישית, שבדקנו ונזכחנו לדעת שאין פה תשובה לשדר של ראש הממשלה שלנו, ולהביע תקווה שהוא יזכה לתשובה לשדר שלו, המסביר את המצב. אינני יודע מה ישיב השגריר הסובייטי, בכל זאת מאתמול בשעה 11:00 ועד עכשיו עברו לא מעט שעות, וכפי ששמענו מנציגי הצבא, שעות שהיו גרושות אירועים, ולא היה לפי שעה צעד סובייטי נוסף כלפינו.

זו הפרשה של המאבק על בעיית הלחץ עלינו בשאלת הפסקת האש או דרישה לגסיגות.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

לגבי הנקודה השניה, האם אין בזה איזו התחייבות מצדנו, שאנחנו ניענה להם?

המנכ"ל מר א. לבכי :

נאמר זאת בלי התחייבות, נאמר זאת במגמה לכלכל את האוייב. כל מה שאנחנו מנסים לפעול אצל רוסיה, זה ליצור אצלם איזה ערפל. בהתחלה היה ערפל מי מקבל מכות, אחר כך ערפל מה אנחנו נעשה במועצת הבטחון. זו המגמה כלפי הרוסים.

שר הבטחון מ. דייין :

שאלה בעניין הרוסים - באיגרת לא היה שום שמץ, בהשוואה לאיגרות קודמות, לכך שאנחנו מכשיר בידי האימפריאליזם. האם בשיחה באיזה שהוא אופן נאמר על איזה שהוא שיתוף, או שאנחנו עושים זאת לא למענו, אלא למען אינטרסים של אחרים, או משהו כזה? וזה לאור העובדה שהערבים באופן פרובוקטיבי אבל מתואם ביניהם, כדי להציל את פניהם, מסבירים שאנחנו עושים פעולה זו בחיפוי ותחת מטריה אווירית אמריקנית, כי אחרת אין הם יסבירו שצה"ל הרס להם מאות מטוסים. אני יוצא מהנחה, שלא רק אמריקה ואנגליה יודעות שהן לא נקפו אצבע בעניין זה אלא גם הרוסים יודעים זאת, והם יודעים את ה"פיברוק" של העניין הזה על ידי מצרים וירדן.

האם אני יכול להיות אופטימי עד כדי כך, לחשוב שהרוסים, למרות תביעתם ונוהגם, כפי שהם נוהגים כלפינו, הם רואים ויודעים שבפעם הזאת אין שום יד אימפריאליסטית שעוסקת בזה, ושזה הערבים "מפברקים" זאת, והרוסים לא נותנים יד לזה; הרוסים לא מוכנים לתת יד במקרה זה לטענה או להסבר הערבי, שאנחנו עושים זאת בשיתוף עם אנגליה ועם ארה"ב, והטענות שיש להם הן טענות אלינו.

המנכ"ל מר א. לבכי :

יש כמובן פנים לכאן ולכאן.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ושניהם מכוערים.

המנכ"ל א. לבבי:

מפני שיתכן מאוד שהזהירות וההסנות הסובייטית תגדל דווקא על רקע של הנחה שלארה"ב בכל זאת יש אינפורמציה בענין זה כי זה היה גורם עולמי יחיד, שמתוך תמימות דעים הם עד עכשיו נמנעו מלמסור הודעה. כל המהלך התעמולתי הנאצרי בדבר זה, שזו כמעט עבודה של הצי השישי, זה התחיל הבוקר, היא לא היתה קיימת באותה מידה אתמול. אבל נתייחס לשיחה בענין זה, הייתי אומר, אני ממליץ גם להכחיש את הדבר, וגם להכחיש אותו מפני שרוסיה לא משכנעת עד הסוף.

השר י. גלילי:

האם אפשר לדעת מה ההנחיות שניתנו לשר החוץ?

המנכ"ל מר א. לבבי:

אולי אגמור קודם את הדיווח הזה. במסגרת הדיווח

יש עוד פרשה של פירסום.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אולי תתייחס בדבריך למה שמתרחש בצרפת, לאור

המצב החדש.

המנכ"ל מר א. לבבי:

אגיע גם לזה.

לגבי מדיניות הפירסום - אנחנו נתונים במצב די קשה מבחינת מדיניות הפירסום, כי ברור לגמרי, כי ככל שאנחנו מסבירים במגעים מסויימים על נצחונות שאינם נחלת הכלל כן, כי המצרים לא כל כך מודים בזה, בעתונות ובראדיו יש עדיין סברות די שונות, ככל שאנחנו מרכיבים לדבר על זה כאן, אנחנו מכבידים על השהיית הדיון במועצת הבטחון על הפסקת אש, וכאילו אנחנו מערערים קצת יותר את הפעולה הלא כל כך יציבה של היוזמה המצרית. לדוגמא, כאשר אנחנו מודיעים שבקרבות אוויר עם המצרים, 20 מטוסים הופלו באוויר והיתר הושמדו על הקרקע, הטיעון של יוזמה מצרית נעשה עוד יותר חלש.

אינני רוצה להרחיב על זה את הדיבור. הייתי מבקש בענין זה שיתוף גם מצד הרמטכ"ל, כי המאבק בשטח זה מתפתח עכשיו, ובשעות הקרובות יהיה קשה מאוד וחמור מאוד, והייתי מבקש שבענין זה יהיה תיאום מדוייק, ונתחשב בצורך המדיני הדיפלומטי להוציא קצת את הרוח מהמפרשים, מאלה שטוענים שאנחנו אחראים, וזאת צריך לגמור מחר. גם "חצאי ידידים", כמו איטליה, ששר החוץ שלה שלח מכתבים לנו ולמצרים, הם יהיו יותר יציבים לטובתנו, כאשר כל היקף ההפתעה ומהלומה שלנו לא כל כך ברור.

שר הבטחון מ. דיין:

ההודעה הזאת, שבקרב אווירי הופלו 20 מטוסים

והיתר הושמדו על הקרקע, נמסרה על ידי ועל אחריותי.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אני מדבר על העתיד ולא על העבר.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מדבר על העבר, ואני רוצה להודיע, ראשית, שההודעה נעשתה על ידי ולא על ידי הרמטכ"ל, וההנחיה למסור את ההודעה הזאת, על הפירוט שלה, ניתנה לרמטכ"ל על ידי. שנית, גם אני עמדתי על כך שענין 20 המטוסים שהופלו, זה היה מישגה לומר זאת, אבל זה היה בשעה 12:00 בלילה, ומפקד חיל האוויר לא היה ער לענין, אבל ההחלטה למסור זאת ניתנה על ידי, ויש פנים לכאן ולכאן. אם יהיה דיון על הפרט הזה, אתה צודק, זה היה מישגה.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אני מבקש מאוד מעכשיו ואילך לתאם את ההודעות.

שר הבטחון מ. דיין:

"לתאם" זו מילה גדולה, אבל השאלה איך בשעה 12:00 בלילה זה נעשה. אפשר לקבוע קו כזה או אחר, אבל מבחינה פרקטית זה לא כל כך מסתדר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

היום נודע לי שיש איזו ועדת תיאום בענין זה עם משרד החוץ, כולם יושבים פה, ולא קשה לתאם, צריך לעשות מאמץ. אתה בעצמך (לשר דיין) אמרתי שנפלה שגיאה.

שר הבטחון מ. דיין:

אמרתי שהיו שלושה "פנצרים": האחד, מישהו מאיתנו העביר לצרפת על הנצחון הגדול, ובניגוד לקו שלנו, שלא לפרסם זאת בינתיים, הדבר הזה דלף לעתונות הצרפתית. השני, הראדיו הערבי שלנו "עט על המציאה", ואמר כל מיני דברים בניגוד לקו שלנו, ואחר כך קשה היה לתת הכחשה. אמרתי שזה לא בדוק. במשך שתיים-עשרה השעות הראשונות היו שלושה פנצרים, האחד, שהדבר דלף לעתונות הצרפתית; השירות בשפה הערבית שלנו, וההודעה בשעה 12:00 על עשרים אווירונים שהופלו באוויר.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אין לטעון על העבר לאחר מעשה, אבל אין זה רצוי לגרות את הרוסים עוד יותר, על ידי כך שמזכירים בכל פעם שמות רוסיים של אווירונים.

שר הבטחון מ. דיין:

זה נושא שצריך לדון עליו.

המנכ"ל מר א. לבכי:

אפשר לדבר על אווירוני קרב ועל מפציצים שהופלו, מבלי להזכיר את שמות המטוסים הרוסיים. יש לנו עוד פרשה שלמה, וזו פרשת הפניות של המלך חוסיין. הבוקר פנה השגריר האמריקני, בהתחלה בצורה כמעט טראגית, באישור מחלקת המדינה, והוא העביר את הפניות של חוסיין, להאיט את קצב המאבק בינו ובינינו, להפסיק אותו, לעשות זאת בסוד. בהוראת ראש הממשלה התעלמנו מהפניה הזאת כליל. לפני שעה בערך פנו שגרירי ארה"ב ובריטניה, והעבירו פניה נוספת של המלך

חסיין, והוא אומר שהמשטר והחוק בארצו מתמוטטים והוא פונה בכקשה להפסקת אש, הוא היה רוצה שזו יהיה בלי פירסום, אבל אם אנחנו עומדים על פירסום הדבר, הוא מוכן גם לזה. נאמר לשני השגרירים, שאנחנו מעבירים פניה זו לממונים.

והדבר האחרון בשביל להשלים את הדיווח - פניה של המזכיר הכללי של האו"מ, שעלה שדר לראש הממשלה, ובו כתוב, כי נודע לו שאחרי ששטח ארמון הנציב הוצא מידי הירדנים הוא הועבר לידי הישראלים, הוא פונה אלינו שנחזיר אותו לידי האו"מ.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

האם הוא מבטיח שלא להחזיר אותו לירדנים?

המנכ"ל מר א. לבכי:

הוא לא מבטיח שום דבר. אני אומר מאחר בשיחה עם בול - החושב עצמו לבעל הבית - שבמצב הנוכחי אי אפשר לטפל בדבר; העניין רשום לפנינו.

אני רוצה לציין שהמזכיר הכללי של האו"מ במחזור זה של מועצת הבטחון שירת את עניינינו בצורה מסויימת. ראשית, בעניין היוזמה, הוא הודיע שהיות והמצרים גירשו את חיל האו"מ, אין לו שום אפשרות לקבוע מי התחיל; שנית, הוא התרה בחוסיין בפרשת ארמון הנציב. כאשר הוא ענה על שאלת במסיבת עיתונאים, הוא אמר שהוא פנה אל חוסיין שיוציא את הצבא שלו מארמון הנציב, והוא קיבל סירוב. כאשר הוא ביקש הוצאת הנשים והטף של אנשי האו"מ, הוא קיבל סירוב, ועוד הוא המשיך ואמר: "אנחנו עומדים בקשרים עם המלך בקשר לפינוי - ובאותו הזמן כאשר או-תאנט אמר זאת מעל במת האו"מ לעיתונאים, בול ישב בחדרי במשרד בירושלים - אני הייתי בתל אביב - והוא השתדל להתאושש מההלם.

שר העבודה י. אלון:

אני חושב שעוד לא הגיעה עת סיכומים, אבל אני רוצה לייחד את הדיבור למה שנותר לעשות, ורק כמה הערות לסיכום הלקח.

קודם כל, אני סבור שהדוקטרינה של מתקפת נגד מוקדמת הצדיקה את עצמה, ואפילו הצילה את ישראל מליפול קרבן למתקפת פתע של מצרים. יש להניח שאילו נאצר פתח במיתקפה במלוא עוצמתה, היה משתדל לעולל לשדות התעופה שלנו מה שאנחנו עוללנו לשדות התעופה שלו, והכל יודעים מה היתה היוזמה בעניין זה. אני סבור שהדאגה והפחד שצה"ל לא יוכל להתמודד בכוחות עצמו עם האוייב הופרכו. אדרבא, אני חושב שהוכחה גם יכולתו של הצבא מבחינת ביצוע, ונדמה לי שהעובדה שעשינו זאת בעצמנו יש לה חשיבות ממדרגה ראשונה.

אין זה אומר, שלא צריך לחתור שיהיו לנו מדינות ידידותיות שיעזרו באספקה ובמישור המדיני, אבל חלילה לנו לקבל נוסחה שאין לעסוק בהגנה עצמית, אלא אם יש מעצמה שמוכנה לעזור לנו במישרין.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עמדת מי היתה לא לעשות זאת בכוחות עצמנו?

שר העבודה י. אלון:

זה לא חשוב כרגע. ההנחה שלנו שיש מדינות מספר שיש להן עניין בהכסתו של נאצר, שלא יאמרו זאת בגלוי, גם היא ראייה.

אני חושב שמבצע זה מתנהל בתנאים מדיניים-בינלאומיים הרבה יותר נוחים מאשר מבצע סיני, למרות שאז זכינו לשני שותפים אקטיביים, בריטניה וצרפת. אין ספק שהשתתפות בריטניה וצרפת הועילה מבחינה צבאית, אבל המחיר המדיני היה הפסד ארוך טווח, שאתמול והיום נמחק, אם כי הלקח היה חשוב, ונתן לנו שקט של 11 - 10 שנים.

גם המיתוס של צה"ל וכושר ההרתעה שלו עלו על ידי כך, כי הפעם לא יוכלו הערבים לטעון שפעלנו בשיתוף עם המעצמות, והנסיון של נאצר להדביק לנו את הצי הששי גם הוא יופרך לפי דעתי. צריך לטפל בתעמולה של הערבים כדי להפריך טענה זו.

והלקח השלישי והאחרון בשלב זה - היות והתלבטנו בנושא זה, והיטבנו לעשות - החלטנו להיאחז בטענה עקיבה שאמנם הוא שפתח. מבחינה מדינית, זה איפשר לידידים להיאחז בה, לנו היא לא נחוצה. בשבילנו עצם סגירת המיצרים היתה התקפה צבאית, אבל צריך להתחשב פה ושם בכעיות בינלאומיות. זה איפשר להם לבלוע את הגלולה, וצריך להמשיך באופן עיקבי בהסברות של החודשים הקרובים והימים הקרובים לדבוק בנוסחה זו.

משהו לגבי העתיד. הבינתי מדברי המפקדים שדיברו כאן - אני מניח שזה על דעת שר הבטחון - שהיעד הקרוב הוא השלמת המיבצע הצבאי, היינו ריסוק סופי של הכוחות המצריים, בעיקר בשריון, ואני רואה בזה כמוכן את היעד הראשון בלוח העדיפויות. בתוך זה יש לכלול - ואני מניח שכך זה גם נעשה במטח - את שארם-א-שייח'. לאמור, אפילו תתקבל במועצת הבטחון החלטה המחייבת הפסקת אש, אין אנחנו חייבים לומר שאנו מסרבים להפסקת האש, בייחוד שאנחנו טענו שלא אנחנו התקפנו ראשונים, אבל לגבי דיננו האש נמשכת מצד האוייב, גם אם אינה נמשכת בפועל, כל עוד המעבר בשארם-א-שייח' סגור. אז אנחנו טוענים שהאוייב לא הפסיק את האש, הראייה, הוא לא נותן לנו לעבור.

אם נוכל תוך יום-יומיים להשתלט גם על שארם-א-שייח', אז נדמה לי שכלפי המצרים נוכל להכריז על הפסקת אש.

היעד השני מבחינה צבאית הוא ענין הגדה המערבית. האלוף בר-לב דיבר בעיקר על ירושלים הצפונית, אבל אנחנו צריכים לזכור שיש גם הר-חברון. למעשה אני מקווה שהצבא בזמן הנראה לעין, לפני שתהיינה התערבויות מבחון, יישלים את כיבוש הגדה המערבית כולה, בלי שניתן פתרון לשאלות המדיניות והדמוגרפיות המתעוררות מכך. אפילו הגעתי לכלל מסקנה שכל האוכלוסיה תישאר שם, גם אז מוטב שזה יהיה בפיקוחנו מאשר בפיקוח זר, אפילו אם לא נרצה להעמיס אותם על הדמוגרפיה הישראלית. הייתי מעדיף שנראה אותם כחבל אוטונומיה הקשור למדיניות שלנו. לכן אני מציע לא להירתע כרגע מענין האוכלוסיה, ולהשלים את כיבושה של כל הגדה המערבית.

אני רוצה להוסיף משהו מבחינת העיר העתיקה. מבחינה צבאית גורלה נחתך, היא מוקפת ואין בה כוח רב. מאידך, אני חושב שהשהיית כיבוש העיר העתיקה עלולה להביא התערבות ארצות חוץ, ויתכן גם מהוואתיקן, ואז יקשה עלינו לעשות זאת בניגוד להתראה מצד גורמי חוץ. על כן, אני חושב שיש מקום להרכיב יחידה מיוחדת של אנשים אחראים תחת אחריותו של מפקד שמבין בעניינים מדיניים, ולהטיל עליהם לכבוש את העיר העתיקה עד הבוקר. אני לא קובע מתי, אבל במרוצת שנים עשרה השעות הקרובות, מתוך הימנעות מוחלטת מפגיעה במקומות הקדושים, וליצור עובדה שהעיר העתיקה בידינו, ושוב, בלי שנתחייב מה יהיה עתידה, הייתי רוצה לראות אותה חלק ממדינת-ישראל. אני מתאר לי שתהיינה בעיות. דיה לצרה בשעתה. בוא יבוא צירוף העיר העתיקה, בלי שתהיינה הכרזות של סיפוחים, כגון במקרה של סיני, כאן צריך להיזהר מלהכריז, אלא ליצור עובדות מוגמרות.

לגבי החזית הסורית, קיימת פה סכנה...

ראש הממשלה ל. אשכול:

גם לגבי העיר העתיקה אתה אומר זאת בלי לקחת בחשבון את שאלת הערבים שמתווספים?

שר העבודה י. אלון:

הייתי שמח שיברחו דווקא מהעיר העתיקה...

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מעריך שזה בין 60 אלף ל-70 אלף.

שר העבודה י. אלון:

נצטרך לדון על זה. אני מציע לא להחזיר את ארמון הנציב לאו"מ. לא להגיד "לא" אלא שזה מסוכן, יש מוקשים וזה עדיין בקו האש.

ראש הממשלה ל. אשכול:

[REDACTED]

שר הפנים מ.ח. שפירא:

או מה שהיה ב-1948.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מניח שזה קשה, אבל צריך לשים לב.

שר העבודה י. אלון:

אני מרוצה ממה שראיתי בתכנית שהביא לפנינו האלוף בר לב, לא רק משום שזה הגיוני, אלא אני מרוצה שעדיין המעברים על הירדן נשארים פנויים, שזא בכל זאת חלק מהאוכלוסיה בגדה המערבית יעדיף לעבור לגדה המזרחית, ולא הייתי מצטער על כך.

באשר לחזית הסורית - גם הם חטפו מכות קשות, גם באוויר וגם בשריון, אבל יחסית לשתי המדינות האחרות, מצרים וירדן, סוריה שוב יוצאת בפחות מהלומות, כשם שקרה לה ב-49-1948. היות וסוריה בכל זאת עוללה תעלול זה ומהווה מקור של תסיסה בלתי פוסקת בין ברירות ובין בהפגזות, ולא מעט בגלל זה שהיא היחידה שהחזיקה בראש גשר על אדמתנו בסיום המיבצע ב-1948, והיות ויש שם גם בעיה בענין המים, גם בעיה של האזורים המפורזים, וגם מבחינת המצב הטופוגרפי הבטחוני, כאשר שר הבטחון והרמטכ"ל יגיעו למסקנה, שההצלחות בחזיתות אחרות מאפשרות להם, אם על ידי הכוחות הנמצאים בצפון, או בתוספת להם, ובשעה לא מאוחרת מבחינה בינלאומית, לשנות, ולו גם באופן זמני, את הגבול הקיים בינינו ובין סוריה, צריך לעשות זאת. ראש הממשלה, בתור מי שעסק הרבה שנים בחקלאות ודואג למים, דיבר בכמה הזדמנויות על הבאניאס, שבלעדיו אי אפשר לפתח את אדמות הירדן. אני חושב שהיינו צריכים לא רק לחזור לגבולות המנדט, על מנת שאלוא ערוץ הירדן ומלוא חופה של הכנרת יהיו כלולים אצלנו, אלא למעלה מזה, בין אם זה יהיה קלף למשא ומתן...

מכל מקום, נראה לי שיש גם להנחית מכה אופנסיבית מוגבלת ומקומית, אם אפשר בלי הסתבכות מיותרת, באזור הסורי, כולל אזור אל-חמה, על מנת להבטיח את עמדתנו בגיזרה חשובה זו, מבחינה כלכלית ומבחינה בטחונית כאחד.

נדמה לי שראש הממשלה צריך להתקשר לנוסחה, כלפי חוץ וכלפי פנים, שהמשבר הזה אסור שיסתיים בלי הסדר של שלום. לא עוד הסכמי שביתת נשק. כמו כן הייתי כעבור ימים אחדים, עם שוך הקרבות ולא עכשיו, כאשר דנים על זה במועצת הבטחון, הייתי קובע בועדה שהכרזת המלחמה - וכל מדינות ערב דאגו להכריז מלחמה מחדש - ביטלה באופן אוטומטי וחד צדדי מצדם את הסכמי שביתת הנשק.

אני מציע כבר לאסוף את כל המשקיפים בכל מקום שהם נמצאים, לרכז אותם במלון בתל אביב, כי אין להם יותר זכות ללכת לגבול. לקבוע עובדה כזאת, וכל הנימוס, וזאת המשטר של הסכמי שביתת הנשק והמשקיפים יש לבטל אחת ולתמיד.

אני מציע לרכז את המשקיפים למען בטחוננו, וגם למען בטחונם הם לפני הפעולה, ולהודיע שמדינות ערב ביטלו את הסכמי שביתת הנשק. לאחר שנשלים את המלאכה, ולא מתפעלים יותר ממה שיאמרו במועצת הבטחון.

לגבי רצועת עזה - אני מסכים למה שאמר השר דיין, שאל נרוץ עכשיו בענין התעלה. ייתכן שאם נפרוץ רק בגיזרת החוף, נשים אצבע בתעלה כמיקוח בענין המיצרים, ואם המיצרים יפתחו, אין בעיה יותר, ולא הייתי רוצה לערב את המעצמות בנושא זה. לא הייתי רוצה לאיים על מעצמה אפריקנית, כדי לא לתת עילה לרוסים, לבוא למלחמה עלינו או לבוא לעזרת נאצר, להגנה על התעלה.

אבל היות ואני מציע שנתקשר לנוסחה, שלא יהיה פתרון לבעיה, אלא במסגרת הסכם של שלום, פירושו שחלקים שישוחררו, במידה והם שייכים לארץ ישראל, או נכבשו על ידינו, במידה והם שייכים לארץ אחרת, נחזיק בהם כל עוד לא בא פתרון מדיני לדבר, אפילו ימשך הדבר שנים או חודשים. אז אני מציע הצעה לבדיקה, אינני מציע להחליט על זה היום.

אני מציע שנבוא לידי הסכם - ואני משער שזה אפשרי - עם מנהיגי הפליטים ברצועת עזה - היום עוד אי אפשר, אולי בעתיד - שיתנו הסכמתם לשיתוף פעולה אתנו על שיקומם של פליטי רצועת עזה, להבדיל מהתושבים הקבועים בסיני. יש שם מרחבים גדולים אפשר למצוא מקומות מתאימים להקים ערים של בתים טרומיים - פרנסה אין להם שם, אבל פרנסה אין להם גם ברצועת עזה, אני מדבר על הפליטים - במקום הבקתות שהם גרים בהן ברצועת עזה. אם יהיה צורך במציאת מים, צריך לתכנן זאת, כי אני בכל מקרה לא מעלה על דעתי אפשרות שגם כאשר ניאלץ לוותר על סיני, בתנאים מקובלים עלינו, שנחזור ונוותר על רצועת עזה. מאידך, אינני רוצה ברצועת עזה עם כל כך הרבה אוכלוסים בלתי יהודית.

יתכן שעכשיו זה נשמע כשגעון, אם נבדוק זאת יתכן שיתברר שאפשרי הדבר. הייתי מציע שהממשלה תקים צוות יחד עם מומחים, כדי לבחון שאלה זו.

אבל אם אנחנו לא מוצאים דרך לשחרר את רצועת עזה מהפליטים, אולי אפשר להגיע להסכם עם המלך חוסיין, שיקבל קצת מהפליטים לעבר הירדן המזרחי. מכל מקום, אפילו אם נחזיק ברצועת עזה עם התושבים, ישנה רק אפשרות של חבל אוטונומי, עם מעמד מיוחד, אבל לא כחלק בלתי נפרד של מדינת ישראל.

מה שאנחנו צריכים עכשיו כמסקנה מזה, להרוויח באו"ם שלושה-ארבעה ימים, אם כי יתכן שהמלאכה תסתיים קודם לכן. האווירה הבינלאומית נוחה לכך, כל יום מביא לנו הישגים נוספים וקונסולידציה נוספת של כוחותינו. כיוון שזכינו באהדה שלמה או בנייטרליות אוהדת של מעצמות חשובות מאוד, יתכן שתהיינה לזה גם תוצאות מדיניות מרחיקות לכת, בעקבות ההרהורים שהשמיע כאן ראש הממשלה. אבן יתכן שנוצרה סיטואציה היסטורית להסדר חיובי של יחסי ישראל - ערב בזירה המזרח-תיכונית.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הערות מעטות לעצם הענין.

קודם כל, לענין הפרעות ביהודי ביירות - הייתי חושב שאולי כדאי להזמין כומר מארוניטי. יש 3,000 מארוניטים שהם ידידים שלנו. הם מנעו כבר פעם פוגרום על יהודים, ויש להם הכוח למנוע דברים שכאלה, ועל כן אני חושב שכדאי להזמין את הכומר המארוניטי, ולומר לו שנודע לנו דבר כזה, והם יודעים שאחרי היהודים הם הבאים בתור.

אני חושב שאפשר לעשות זאת מחר, להזמין אותו לירושלים, לפגישה עם נציגי העדות, ולדבר אתו ברורות וגלויות. אם תהיה הסכמה, גם אני יכול לעסוק בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה להזמין את באי כוח כל הדתות בקשר עם ענין המקומות הקדושים.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

בענייני המקומות הקדושים, אני מבקש את ראש הממשלה לשתף אותי בפגישות, גם כמי שעוסק בענין זה כל הזמן, כמי שמכיר את הענין ויכול לתרום בסמכות שר הדתות.

היות ושר העבודה הקדים הערכה, ברצוני להוסיף כי כל כמה שאני מעמיק לחשוב, אני מחשיב מאוד את אותו שבוע שעבר בין אותו מוצאי שבת ובין יום הפעולה. אני חושב שהשבוע הזה נתן לנו הרבה מאוד, ראשית כל, מהצד המדיני, הוא הכין את דעת הקהל, שאנחנו מותקפים, והכין את הענין. ועצם העובדה שאמריקה לא יכלה להבטיח את חופש השיט - זה שינה את המצב.

אני חושב שענין זה - מי היה הראשון שפתח באש, יש הבדל לפעמים בין אמת ובין אמת לאמיתה. האמת לאמיתה היא שאנחנו הותקפנו, ועל כן לא חשובה האמת הטכנית. לכן אני גם כן חשבתי שצריך להיזהר, ולא לומר שאנחנו היינו הראשונים, כאילו אנחנו מתרחקים מהאמת לאמיתה ומדברים רק על האמת הטכנית. נדמה לי שגם מבחינה זו השבוע הזה שעבר, עשה את פעולתו.

דבר שני, נפלה לידינו מציאה בהיסח הדעת, ומפני השבוע הזה נפלה לידינו ירדן. אילו עשינו זאת לפני שבוע, יתכן שירדן היתה עומדת מן הצד. לפעמים טוב שמכניסים את כל הערכים "בסל אחד".

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רואה ששר הבטחון והרמטכ"ל יושבים כאן בחוסר סבלנות מובנת, יש להם מה לעשות, ואנחנו יושבים כאן כבר שעותיים.

שר הבטחון מ. דיין:

אני מבקש להתנצל, בדרך כלל ישיבה כזאת אורכת שעה או שעותיים, אנחנו יושבים כבר למעלה משעותיים, ואני בשעה 07:00 מוכרח ללכת. לסימפוזיון כזה אפשר למצוא זמן אחר.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לעצם העניין, למרות שהוא לא נגמר, מדברים כבר בלשון כאילו הוא נגמר, ונקווה שנגמור עוד יותר, הייתי מזהיר נגד נימה זו, שכאילו אנחנו שולטים בכל. לא צריכים כבר להגיד שאנחנו חובקים זרועות עולם. יסלח לי שר העבודה, הוא דיבר כאילו זה שייך לנו, ואנחנו נחלק את העולם. קצת בזהירות.

שר העבודה י. אלון:

זהירות רבה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני עוד לא יודע מה הטקטיקה של האוייב. הטייסים של מצרים ישנם, רק המטוסים אינם. חלק מהטנקים והחיילים, כפי שעמענו, בורחים. זאת אומרת, שיתכן וזו כעין נסיגה, ואנחנו מכירים נסיגות אלו של מדינות שהן משחררות שטחים, על מנת שכעבור זמן-מה ישובו להתארגן. לכן אני יודע עדיין אם זו מפלה או זו נסיגה טקטית לשנה - שנתיים, או אפילו לשלוש או ארבע שנים. אנחנו צריכים להביא בחשבון שאנחנו בכל לאופן רק 2.5 מליון מול עשרות מליונים.

גם לעמדות ברה"מ יש שתי אפשרויות. אפשרות אחת, שיתכן ולו יכולנו לעשות משהו ו"אריינרעדן זיי אין קאפ", שיכול לבוא מיפנה גדול, ושאסור להם לתת לסורים נשק, כי הם בבחינת שוטה המאבד כל מה שנותנים לו. יתכן שלו יכולנו לפעול יותר ביכוון זה ולהסביר להם על מי הם משליכים את יהבם, על לא יוצלחים, אולי ישנו את עמדתם. או שגם הרוסים הולכים בדרך זו של "אתם תפסתם", והם חושבים כאילו הם קיבלו הבטחה שלא נתקיף ראשונים, ואילו אנחנו התקפנו אותם, הוצאנו את המטוסים מכלל שימוש, "תפסתם אותנו אבל אנחנו נחכה".

אני חושש מפני רוב טובה שאנחנו עכשיו עלולים לקבל. יתכן שיכולים לכבוש את הגדה המערבית, יתכן שיכולים לכבוש את כל סיני, את שארם-א-שייח', אנחנו "שולטים בשמיים", ועכשיו הכל תלוי בשמיים, אבל בכל זאת הייתי קצת מהסס והייתי אומר שנציב לנו איזה גבולות. יש דברים שהייתי אומר בכל אופן, שהם בחינת תיקונים בטחוניים שעליהם אנחנו יכולים לטעון, יכולים להבחין ולהסביר מדוע הם נחוצים. שאלתי את שר הבטחון כמה זמן אפשר להחזיק בשארם-א-שייח' והוא אמר: 200 שנה...

שר הבטחון מ. דיין:

אמרתי 300 שנה...

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה תלוי איזה כח תעמיד שם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אפילו כח קטן. ברור שאפשר להחזיק שם מאות אנשים, אבל זה מקום שאי אפשר להכניס שם הרבה יותר.

אני מבין שבירושלים יש לנו "קייס" לגבי העיר העתיקה, כדי לשמור על המקומות הקדושים, כדי לשמור על שלימותה ולא להשאיר עיר חצויה. זה ידוע לעולם כולו, במצב כזה אין ברירה, העיר צריכה להיות תחת שלטון אחד, בעיקר שאנחנו מוכנים ללכת לכל מיני רעיונות ביחס לשמירת המקומות הקדושים וכו'. העולם הנוצרי יהיה אתנו, הוא רוצה קצת בטחון בשטח זה, וצריך ואפשר לנצל זאת.

אני בעד החזקת רצועת עזה, והייתי בעד החזקת הרצועה גם במבצע סיני, אפילו אם לא נקבל אף שעל מסיני ונצטרך לשקם את הפליטים אצלנו, ומדוע? כי אם נוכל לקבל את עזה, מחוץ לזה שזו אדמת ארץ הקודש, נוסף לכך יש סיכוי סביר שיהיה שלום בינינו ובין מצרים. מצרים אין לה אינטרס נגדנו, פרט לרצועת עזה, אם נוכל את רצועת עזה להוציא מידה, יהיה לה אינטרס להגיע לשלום.

אולם לגבי יתר העניינים של הגדה המערבית, הייתי מאוד זהיר, אי פה אי שם, אל ישפיעו עלינו רב טובה.

השר מ. בגין:

ומה עם חברון ובית לחם?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

הכל שלנו, השאלה אם לא נצטרך מחר לעשות מה שעשינו אחרי מבצע סיני.

ומה בין הצעת ברית המועצות לבין הצעת ארצות הברית, זה רק עניין הבטחת חופש השיט בשארם-א-שייח', שניהם אומרים שאנחנו צריכים לסגת, אין נפקא מינה, אלא הבטחת חופש השיט.

ראש הממשלה ל. אשכול:

ההבדל שבירת המועצות רוצה בגדולתו של נאצר, ויתכן שלארצות הברית מוכנה להסכים להפלתו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לגבי חוסיין ובקשתו להפסקת אש - לאחר כיבוש העיר העתיקה צריך לעשות זאת, אבל בכל הזהירות, כדי לכפות עליו משא ומתן לשלום, עכשיו הזמן, כי אז הוא יכול להציל את עצמו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני רוצה ראשית כל להציע להשתדל להכניס לראשיהם של ידידינו, בקשר עם נסיעת שר החוץ ופגישותיו עם שרים ושגרירים, שלא בא בחשבון שגם עם הבטחת חופש השיט אנחנו חוזרים לסטטוס קוו שלפני הכרזת נאצר על סגירת המיצרים, אחרי שישאל תמצא שם. לדעתי, העניין לא יכול להגמר כך הפעם. אני מחייב מה שאמר ראש הממשלה בפתחת הישיבה, שהפעם צריך לנצל את הצינורות האלה כדי להציג את בעיית ישראל כולה, כי כך זה לא יכול להמשך. אני חושש שידידנו יחשבו שהם עושים לנו טובה על ידי כך שהם ישיגו בשבילנו את הזכות לחופש השיט.

גם אני רציתי להציע לגבי העיר העתיקה למהר ולגמור את המלאכה. אני ראיתי מה מתרחש בירושלים בירת ישראל ביומיים האחרונים, איך אפשר להפגיו אותה בלי רחמים, ואת האוכלוסיה האזרחית בצורה כפי שהירדנים עשו זאת, עם חמישים הרוגים וחמש מאות פצועים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

כולל הצבא.

השר מ. בגין:

וכל האוכלוסיה יושבת זה היום השני במיקלטים, גם

לזה יש גבול.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

היה צריך לעשות לזה פירסום גדול מאוד בעולם, איך הוא עושה זאת, איך הוא מרשה לעצמו לפגוע בעיר הקודש, כפי שחוסייין עשה זאת ביומיים האחרונים. ירושלים, בירת ישראל, אינה יכולה כל פעם להמצא במצבים כאלה, ואין להשוות בין מה שיש עכשיו לבין מה שהיה פעם.

אני מציע שלא ניכנס עוד לדיון מה יהיה עם הרצועה ועם הפליטים, זה ענין מאוד מסובך. אני רוצה עוד שהות לחשוב על ענין זה. ברור שזו בעיה לא פשוטה.

לגבי סוריה - אני מסכים עם מה שאמר ראש-הממשלה, שאם ניתן הדבר - וזה תלוי בשר הבטחון ובצבא - לתקן את המצב האומלל הזה, שהם יושבים על הרכס ומאיימים בקביעות על הישובים שלנו, וכל רגע עלולים להרוס מה שבנו במשך עשרות בשנים, וזה יותר מדאיג אותי מאשר ענין המים. מבחינה טופוגרפית אנחנו שם במצב יותר גרוע, ואם ניתן לתקן משהו, אם זה ניתן להיעשות, אני ממליץ על זה.

אני מציע לא להתחיל עם לבנון, כיוון שגם הצרפתים וגם האמריקנים רגישים לענין לבנון. ההתראות נגד פרעות הן במקום, אבל לגבי הליטאני לא הייתי רוצה לנגוע במדינה זו, כי יש לה יותר מדי פרוטקטוראטים שהם ידידינו. אינני רוצה להפגיו אותם על דבר שאין בו צורך.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מסכים עם אלה החושבים שזה לא סיכום סופי, ועוד נצטרך לשבת ולדון בדברים אלה לא פעם. זה לא רק ענין בינינו ובין נאצר ומדינות ערב, זה ענין בינינו ובין העולם כולו.

אני יכול לומר כבר עכשיו שזו נסיגה טקטית. ברור שנאצר נחל מפלה, ותלוי באיזו מידה יעזרו לו והוא יוכל להתאושש.

אשר להערות שהושמעו כאן. אילו היה הכרח, לא הייתי מתנגד לקבלת עזרה, אבל אני מאושר שלא היה צורך בזה, ושמתתי להדגשה בדברי ראש הממשלה בכנסת אתמול, ועל כן אני חושב שצריך להכחיש בתוקף את התעמולה הזאת של נאצר וירדן, כאילו היה לנו בענין זה איזה שותף. הסובייטים לפי שעה יכולים שלא להדגיש נקודה זו, אם כי הם יכולים לחזור לסדרם, כי הם איפה שהוא מחפשים שיתוף פעולה עם ארצות הברית, בשביל להגיע לקונסנזוס על החלטה שתחסן אותנו. לאחר ההישגים שהיו לנו, אינני בטוח אם הם רוצים להתחרות עכשיו בארצות הברית, יתכן שעוד יחפשו דרך להסכמת ארצות הברית לקבל החלטה שמחזירה אותנו אחורנית.

שמחתי לשמוע את הערת שר הבטחון לגבי ענין הפירסום, והערכתו שלא היתה בענין זה כל כוונה. אני מבין שדברים כאלה יכולים לקרות. בדרך כלל אני חושב שהיה טוב שהרדיו הלך באופן מאוזן בענין הקרבות, מתוך הדגשה שנתנה כיסוי לתיזה, שהם מסתערים פה ושם.

שר הבטחון מ. דיין:

כדי להרגיע אותך, אני רוצה להגיד שזה מישגה

עצום.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא אמרתי זאת.

שר הבטחון מ. דיין:

אני אומר זאת בשמי. יש להם ארבע - ששה טייסים שבויים שלנו, ואין לי שום ספק שאחדים מהם ראו את הכל, יקחו אחד לחקירה והוא יגיד: היתה לנו תכנית כזאת וכזאת - והענין הזה, שאנחנו ננצל את הכל ממילא, זה לא בדיוק כך.

שר הבריאות י. ברזילי:

אינני רוצה להגזים בנקודה זו.

השר מ. בגין:

נצטרך להגיד שהם עונו והוציאו מהם הודאה כזאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

בענינים היסודיים, אני רוצה לעמוד ברגע זה, בקיצור, על שלושה דברים. ראשית, גם אני סבור שהדבר המכריע הוא השלמת ריסוק הכוח הצבאי של מצרים.

לגבי רצועת עזה - לי כמעט ברור שאו שזו תהיה רצועת עזה עם קבלת האוכלוסיה הערבית, או שרצועת עזה לא תהיה שלנו. לא יכול להיות דבר אחר. אני גם לא אומר שרצועת עזה, עם אוכלוסיה זו, זה נתון פשוט, אבל גם רצועת עזה ובלי האוכלוסיה הזאת, זה בוודאי ובוודאי לא.

לא הייתי מציע להתגרות במשקיפי או"מ בשלב זה, שאנחנו עכשיו נכנס אותם ונאמר שאיננו רוצים יותר את האו"מ כאן. אנחנו עושים את שלנו, ברגע זה להתגרות באו"מ, אין בזה לפי דעתי שום תבונה מדינית.

אני מבדיל בין הישגים ומיקוח, בין תיקונים חיוניים בטחונים, לבין שני הדברים האלה. אם בכלל אנחנו תוך כדי הפעולות הצבאיות עכשיו יכולים לכבוש את זה ואת זה, וזה יהיה הישג למיקוח, גם זה דבר חשוב. אם בהזדמנות זו יהיה דבר שנוכל להפוך אותו לדבר של קבע, בוודאי יהיה טוב. אם העיר העתיקה תהיה קבע, ודאי טוב, אבל גדה מערבית שלמה, זה כבר יעד שהוא חורג מהתחום הזה. הוא מעיד על תכנית מדינית שלמענה נעשה מלחמה. אני חושב שדבר זה טעון עוד שיקול דעת רציני.

השר מ. בגין:

אני מבקש, אם לא ניתנה הוראה כזאת, להורות לשר החוץ שראשית יעסוק בפיליבסטר לאומי, כדי לדחות ככל האפשר כל החלטה על הפסקת אש. אני חושב שאחד הנימוקים, אם דיון כזה מתחיל והוא לא צריך להיות לגבי מצרים,

שהבעיה איננה של הפסקת אש, אלא של הסכמי שלום.

השר י. גלילי:

אני מניח שהוראה כזאת ניתנה לשר החוץ, שאלתי על כך קודם ולא קיבלתי תשובה.

השר מ. בגין:

היו הפסקות אש בלא מספר, ותמיד האש נפתחה מחדש. צריך להדגיש זאת, ביחוד בשיחות בלתי רשמיות, וכאן, מה שקורה בווייטנאם, זו דוגמה בשביל האמריקנים, שאפשר לכנותה "קלאסית". הם אומרים שהם ממשיכים להפציץ את צפון וייטנאם. מתי יפסיקו להפציץ את צפון-וייטנאם? כאשר צפון וייטנאם תתחייב שלא תשלח את חייליה לדרום וייטנאם. רק אז יסכימו להפסקת אש כזאת. על אחת כמה וכמה אצלנו. אני חושב שזו טענה בעלת חוזק רב מאוד בעיני האמריקנים.

אני עובר לבעיות שלנו. קודם כל, לענין הגדה המערבית - אני תמה על הפיקפוקים והספיקות. הצבא יכול לקחת, אני השתמשתי בלשון "לשחרר" את החלק המזרחי של ארץ ישראל המערבית. מתי תהיה לנו הזדמנות כזאת? הזהרנו את חוסיין פעמים לא מעטות, פעמיים ביקשנו שלא יפגע בנו ואז לא נפגע בו, הוא פתח בהפגזת ארטילריה, אנחנו ניקח את הרכס ונשאיר בידו את העיר העתיקה והשטח סביבו? צריך לקחת את ארץ ישראל המערבית עכשיו, בשלב זה..

שר הבריאות י. ברזילי:

מדוע לא את שתי גדות הירדן?

השר מ. בגין:

כאשר יבוא יום תגיד שאני הייתי מינימליסט, ואתה היית מכסימליסט... אתה מוכן לוותר על ארץ-ישראל המערבית, ומשום כך אתה אומר: אם כן, אז נעבור את הירדן. הנח לטענה זו.

על כן אני אומר שלא צריך להשיב לפניותיו של חוסיין, וצריך גם בזה לעשות סחבת.

ביחס לעיר העתיקה, אני מבקש שלא ידחה הדבר, אפילו שעה אחת נוספת. הבה ניכנס לעיר העתיקה ללא דיחוי. אנחנו יכולים לעשות זאת, זה ברור, ניכנס לעיר העתיקה.

וכאן יש לי בקשה סנטימנטלית. כל הזמן אנחנו משתמשים במילה "כיבוש", מבחינה צבאית זה נכון, הייתי אומר לגבי העיר העתיקה שהיא שוחררה. אם זה יעורר ספיקות, אפשר להגיד שירושלים העתיקה, עיר דוד, היא בידי צה"ל. אני מבקש מאוד להוסיף את המלים: עיר דוד - זו אמת לאמיתה.

שר הבריאות י. ברזילי:

אתמול סוכם דבר אחר.

השר מ. בגין:

אם נהיה בעיר העתיקה, אולי זה דבר טכסי, אבל בעיני יש לזה חשיבות רבה, שמיד, אם נוכל באופן פיסי, מבחינה צבאית, לעשות זאת, שראש הממשלה וחבריה, עם שני הרבנים הראשיים, ילכו לכותל המערבי ושם נאמר "שהחיינו" ו"בשום ה' את שיבת ציון" וכל מה שצריך לומר.

שר העבודה י. אלון:

תוסיף את הרב הראשי הצבאי לצה"ל.

השר מ. בגין:

נכון.

אני חושב שהרעיון הזה קרוב להגשמה, ואז צריך לשדר טקס זה באוזני העולם כולו. תהיה לזה חשיבות רבה גם באוזני העולם הנוצרי, כי מבחינה מוסרית אנחנו לא כבשנו שום דבר. לדעתי, יש לזה ערך מוסרי עצום והעולם הנוצרי יבין זאת.

אני מבקש מאוד, קודם כל, לא לדחות את שיחרור העיר העתיקה אפילו לרגע אחד נוסף.

אני מציע שבכל הבעיות הללו נטפל לאחר שהמקומות יהיו בידינו.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

כמה הערות צנועות. קודם כל, הודייה והוקרה לצה"ל. שנית, אני מאושר שהיה לנו השבוע הנוסף הזה, ודחינו את הפעולה לפני שבוע, כי אחרי זה כמעט כולנו היינו בעד זה, וזה בכל זאת לא חיסל את גורם ההפתעה, וזה לא עלה לנו בקורבנות כאלה, כפי שתואר שזה עלול להיות. על כל פנים, לפי הדברים ששמענו, אני עוד מחכה לשמוע פרטים בענין זה, אני שמח שכך יצא.

שלישית, אין לי כל ספק שהשבוע הזה ריכך את דעת הקהל בעולם לקראת המערכה המדינית, שהיא לא תהיה קלה. על זה אני רוצה להגיד איזה משפטים.

קודם כל, בנוגע לרוסיה. היום היתה לי שיחה עם פרופסור אחד שהיה לפני כמה חודשים ברוסיה, הוא סיפר לי על שיחה שהיתה לו עם אשה רוסיה אחת, והיא אמר לו: "מה תגיד על היהודים שלנו? יש לנו שנה ללא גשמים, ללא יבול, והם מבקשים מצה".

אני מציע, לאור המצב שנוצר, לא להבהל מהאיומים הסמויים של רוסיה. במידה שאני מכיר את הענין, במידה שאני מכיר את רוסיה והמדיניות שלה, אני חושב שהם לא ישלחו צבא, ולא ינקטו פעולות דרסטיות, ולא כל כך בגללנו, אלא מפני שבזה הם עלולים להסתבך עם ארצות הברית. לדעתי, כמו שארצות הברית מפחדת מפני הסתבכות עולמית, ברית המועצות מפחדת לא פחות מזה.

יש עוד דבר, ב-1956 עמדנו תחת לחץ כפול, גם של אייזנהואר וגם של בולגנין. הפעם זה רק רוסיה ולא ג'ונסון, ובענין זה אני מציע לא להבהל מהלחץ או הסחטנות שלהם.

בנוגע לסוריה - אילו אפשר היה לשחרר את מדינת ישראל מהרכס האיום הזה של ההרים, שהוא מאיים תמיד על הישובים שלנו, הייתי רואה בזה גאולה גדולה.

לגבי המצב המדיני שאנחנו נעמוד בו - יש לי זכוכית מקטנת את העולם שאנחנו נעמוד בפניו, האו"ם וכל מה שיש סביבו, וגם זכוכית מקטנת לגבי מה שמתרחש באזור הערבי. אני מקווה שעוד תהיה לי הזדמנות להסביר את דברי.

אני בעד זה שנחכה לגבי העיר העתיקה, אבל אני מתקומם שנכריז על העיר העתיקה כחלק מישראל. ולא בגלל זה ששר הבטחון בנאומו אמר שאין עינינו לכיבושים טריטוריאליים. אני רוצה לומר לשר בגין, שפה אנחנו עומדים בפני סכנה שנעורר נגדנו גם את הנצרות וגם את האיסלאם, ואינני מדבר על הממשלות, אני מדבר על עמים. אותם מאות מליוני הקתולים, יתקוממו נגד הענין הזה של העיר העתיקה, עם המקומות הקדושים שישנם שם. אינני חושב שהשר בגין חש בזה, אני נותן את הטיעון שלי, אני חושש מפני זה ועל כן אני חושב שעם כניסתנו לשם, צריך להזהר מדקלרציות לגבי העיר העתיקה כחלק של ישראל, כי זה יעלה את ענין בינאום ירושלים מחדש, ואז ידובר על כל ירושלים, דבר שכבר הוצע בעצרת או"ם לא פעם. הענין הזה לא דעך, הוא מופיע כל הזמן, אפילו בענין הזה של המיפגן או המיצעד בירושלים, ראינו כיצד האפיפיור הגיב. על כן, אני אומר: היזהרו בדבר זה.

אינני קובע כאן מסמרות, אבל אני אומר שצריך להיזהר, כי פה עלולה להתלקח אש כזאת, שהיא תעלה על האש של כל צבאות ערב גם יחד.

רבותי, מצד אחד בא ראש הממשלה ומעלה רעיון, וזה רעיון חשוב ממדרגה ראשונה, שיתכן מאוד שכתוצאה ממערכה זו אולי נקבע יחסי שלום עם העולם הערבי. מצד שני, מדברים על הגדה המערבית ועל רצועת עזה. גם זה וגם זה, לדעתי זה תרתי דסתרי במידה כזו ששכלי אינו מעכל זאת. הגדה המערבית ורצועת עזה, זה למעלה ממליון ערבים. בישראל, כפי שהיא כיום, עם ממדי העלייה כפי שהם נראים לנו, ויש לנו בענין זה סטטיסטיקה מתי הערבים יהיו רוב במדינה, להוסיף על זה מליון ערבים, שנצטרך לעשות לגבי דידם מה שעושים לגבי היהודים, אפילו מבחינה חומרית לא נוכל לעסוק בזה. זו תמורה מוחלטת בכל מעמדה המדיני של מדינת-ישראל. כל מה שמתחייב מבחינה צבאית, וכל מה שמתחייב מבחינה איסטרטגית-מדינית - ניהא.

אני חושב שצריכה להיות איזו ועדה אשר צריכה לברר דבר זה משתי הבחינות הללו, מתוך מה שנוגע למה שקוראים: מטרות המלחמה, שכפו אותה עלינו. לפעמים, אני חושב שקטונתי מכדי להיות חבר בממשלת ישראל שצריכה להכריע בענינים גדולים וקוסמיים כאלה. כאשר אני רואה לפני את החברים בממשלה, שברוך כלל אין לפקפק בהצעות שלהם, הפעם אני נרתע כי יש לי שיפוט שלי, כי ההערכה שלי הכוללת אומרת לי שזה עלול להיפך לעילת מחלוקת חמורה שלא היתה כמוה בתוך המדינה, ללא שום תועלת כלפי חוץ וללא תועלת במאבק המדיני שיהיה לנו עם העולם. אולי זה רק יביא נזק.

אינני מעמיד כרגע שאלה זו, אני רק אומר שמה שאנחנו מצוויים, זה לתת את ההוראות שיש לנו, הן לשר הבטחון והן לצבא הגנה לישראל, לגבי הימים הקרובים. לגבי השאלות הגבולות שהועלו פה, אני מציע ועדה מצומצמת שתכין בירור כזה בממשלה. אינני חושב שהבירור הזה הוא סימפוזיון, אני חושב שהיה הכרח להעלות דברים אלה, אבל צריכה להיות ועדה שתכין את הדיון בבעיות אלו בממשלה.

זה מה שאני יכול להציע ברגע זה, בעקבות הדברים שאמרתי פה. מה ששייך להסברה מבחינה צבאית ומבחינה איסטרטגית, כאן צריך להיות תיאום עם הצבא. לגבי העיר העתיקה, בניגוד למה שנאמר פה, וגם לי יש סנטימנטים לגבי העיר העתיקה, אני מציע לא לעשות שום אקט ולא להכריז שום הכרזות שיכולות רק ללכות את האש, גם סביב בעיית ירושלים וגם סביב מדינת ישראל. ואני מציע שאלה זו כמו שאלות אחרות שקשורות ברצועת עזה ובגדה המערבית, למסור לוועדה מצומצמת שצריכה להכין בענין זה איזה בירור בתוך הממשלה, אפילו אם הוא ימשך יום שלם.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השר גלילי שואל מה ההוראות שניתנו לשר אבן לפני שהוא יצא. האמת היא ששר החוץ פיקפק ודחה את צאתו עד כמה שאפשר, אבל הוא יצא להשתתף בדיוני מועצת הבטחון, והוא נתבקש לפעול לסחבת, ולמשוך את העניין. הוא שמע שאנחנו צריכים עוד שנים - שלושה ימים, והוא קיבל הוראה, עד כמה שאפשר למשוך ולסחוב את העניין. נדמה לי שיהיו לו שם בעלי ברית, ותהיה עזרה דווקא ממצעמה אחת גדולה שהיא מבינה את העניין, ובזמן האחרון התחלנו להביין אחד את השני ברמז.

דיברנו גם על דבר זה, מה אנחנו רוצים להציג ולהעלות, וגם זה כשלעצמו אולי יכול להדהים מישהו מבחינת לוח הזמנים, אבל עליו לומר שעכשיו אין יותר עניין של הסכמי שביתת נשק, אין שאלה שמגרשים את האו"ם, אלא שאנחנו רוצים שלום קבע. וכמובן, דיברנו גם על זה לפני צאתו של השר אבן, שאם יתברר איזה דבר נוסף לתקופה זו, בימים אלה הדבר שעומד במרכז הדברים, זה קודם כל סיני עם שארם א-שייח', מבלי לשחרר את ארצות הברית מהתחייבותה להבטחת חופש השיט בשארם א-שייח', אם אנחנו חלילה לא לוקחים את שארם א-שייח'. אני מניח שאם השר דיין אמר פעם שאפשר להחזיק במקום זה 200 או 300 שנה, צריך להיות ברור שזה לא עם 50 אלף איש ואולי גם לא עם 500 איש.

השר מ. בגין:

זה גם לא אומר עשרות אלפים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אבל חשוב שאם אנחנו נהיה שם, לדאוג שיסתדר יותר מהר עניין המדינות הימיות. אמרתי לשר החוץ שאם יתחדש משהו אצלנו בקשר עם הישיבה הזאת, אנחנו נבריק לו.

אני מקווה שעוד יהיה לנו זמן לברר את העניינים, אני מודה ומתוודה, לי יש גישה קצת אחרת בעניינים אלה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אני מבקש להוסיף עוד דבר אחד, ששכחתי להזכיר אותו בדברי, אני מציע לא להיענות לפנייתו וליוזמתו של המלך חוסיין.

השר י. גלילי:

אני סבור שצריך להיות מוסכם עלינו, שבמצב שנתהווה נמחק התוקף של הסכמי שביתת הנשק, היינו, שבטל תוקפם של הגבולות שעליהם מושחתים הסכמי שביתת הנשק. נראה לי שבלי בהירות בתוכנו בעניין זה, בשלב זה מן הנמנע לנהל פעולה מדינית משכנעת.

לאחר ישיבה זו צריך שיהיה ברור מה סמכויות קיבלו הפיקוד, שר הבטחון והרמטכ"ל, על דעת הממשלה, לגבי המשך ההתקדמות של צה"ל. הדבר הזה הכרחי לאחר ההודעה שעמענו מפי שר הבטחון, כי מבחינה צבאית הם יכולים להשיג יעדים, ושר הבטחון ציין אותם במפורש, אני מדבר על המצב בשלב זה. אין זה מן הנמנע שיופעלו נגדנו כוחות אדירים ונצטרך לבוא בדברים.

ברור לי שהסטטוס קוו אינו יכול לשוב בלא הסדרי שלום. לאחר הנסיון של השנים מאז מלחמת-השחרור, והעובדה של טרגדיה מחזורית של הקזת דמים, אין המצב יכול לחזור לקדמותו, ביתוד מאחר שנוכחנו לדעת, שההתקפה שהיינו עדים לה עכשיו היא רמסה את ה"פריאמבל" של הסכמי שביתת הנשק. שהוא הקדמה לכך.

על כן אני סבור, שהסמכות שיש לתת לפיקוד היא להציב את צה"ל באופן שירושלים השלמה תהיה בשליטתנו; שאנחנו נמצאים עדיין בשלב של הקזת דמים ולא בשלב של טקסים. וכן הגדה המערבית, שארם א-שייח' ומאחזים שמשחררים אותנו מהאיום הקטלני שבתוקפנות הסורית. אם אמנם יש בכוחו של צה"ל להגיע לזה, וברור שאין לנו שפע של זמן, אני מציע לא לסמוך ולבטוח יתר על המידה, שלא יזדקרו לחצים כאלה שהם ישבשו לנו את לוח הזמנים, לכן בעיית הקצב פה היא בעיה מכרעת.

אני מסכם - אם צריך לקבל סיכומים - נראה לי שצריך לקבל את הכלל הראשון, שבמצב זה בטל תוקפם של הסכמי שביתת הנשק, וכן תוקפם של הגבולות של הסכמים אלה, וניתנה סמכות לפיקוד להציב את צה"ל בגדה המערבית, בירושלים השלמה, שארם א-שייח' ובמאחזים בגבול הסורי, שהם מבטיחים אותנו מפני התקפה קטלנית. אינני מתעלם מכך שיהיו לחצים, יהיה משא ומתן, דיין לבעיות אלו בשעתן. ברור לי שעמדתנו בכל משא ומתן ובכל לחצים תהיה איתנה יותר אם אנחנו נשיג את היעדים האלה שציינתי, ששר הבטחון גילה דעתו לגבי חשיבותם לפני הקרבות.

אני זוכר יפה מאוד, נרעדתי כאשר שמעתי מפי השר דיין בישיבת הממשלה את התחזית על הקורבנות, ועדיין המלאכה לא נשלמה. זה לא היה דיבור פשוט כאשר הוא דיבר על הקורבנות, וכאשר הוא הציג זאת, גם הוא וגם הרמטכ"ל שלא שיעשעו אותנו בתקוות מלהיבות וורודות. אבל ההודאה עכשיו שזה אפשרי, אינה פוטרת אותנו מלתת להם אפשרות, סמכות לנצל אפשרות זו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שר הבטחון מוכרח ללכת, אני מציע שנצמצם, רשומים

עוד שני חברים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני מוכרח להעיר לידידי השר יגאל אלון על דבריו, בהם רצה להעמיד כאילו היו אמיצים והיו שפחדו שהצבא לא יוכל להשיג מה שהוא השיג. אני רוצה לומר, שאם מדברים כאן כך, בחוץ יתחילו לפרש את הדברים האלה, אצלנו אין דבר שנשאר במסגרת החדר. עלי להודות, הייתי בין הפחדנים...

ראש הממשלה ל. אשכול:

אדם שיש לו אומץ לב להגיד שהוא פחדן, הוא אמיץ?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

אני הייתי אז בעד הדחייה, כי היות ושלחנו את שר החוץ אל ג'ונסון והוא ביקש מאתנו לחכות איזה זמן, היינו מחוייבים לעשות זאת. שנית, הזמן הזה נוצל כראוי גם על ידי הצבא וגם על ידי הג"א, שכנראה לא היתה מוכנה כל כך למצב שנוצר. אני אומר, לא רק שאני פחדתי, אני כמה לילות לא ישנתי כאשר צריך הייתי להחליט על זה. גם מי שהיה אחראי לצבא, כאשר שאלנו אותו: "תגיד לנו, האם אנו ננצח?" הוא אמר: "אני יכול להגיד שנוכל לתת לנאצר מכה ראוייה לשמה, אבל אינני מוכן להתחייב שאנחנו נוכל לשבור את כל הצבא המצרי". רבותי, מה שקרה עד עכשיו הוא גם כן לא כל כך פשוט, זו קטסטרופה של המצרים, שאף אחד לא יכול להסביר כיצד זה קרה.

עכשיו, ביחס לשאלה לאן אנחנו הולכים - אם יש בעיה או עזה או שכם, אני בעד עזה ולא בעד שכם, כי לא נוכל לעכל את כל הערבים האלה, גם משכם וגם מעזה, אם תעמוד לפנינו הברירה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין על זה ויכוח, הוויכוח הוא אם לקחת את עזה או

לא.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

אני אומר: "את עזה כן, כי לדעתי כיום זה פועל נגדנו. כל ההתארגנות נגד ישראל באה מעזה, ואם עזה בכל זאת תהיה בתוך ארץ-ישראל, זה עשוי לשנות את היחסים.

ביחס לפנייתו של חוסיין להפסקת אש, לא הייתי אומר להגיד: לא, אלא נגיד לו: המלחמה עומדת להיגמר היום או מחר, אנו רוצים שיהיו בינינו יחסים טובים והגונים, נשב יחד אחרי זה ונחפש דרך, כיצד תוכלנה שתי המדינות האלו לחיות יחד בשלום. אני חושב שהוא יצטרך לעזור לנו גם ביחס לעיר העתיקה, שזו בשבילנו אחד העיקרים החשובים של המלחמה הזאת. לכן אני אומר, לא לדחות אותו בשתי ידיים, אלא להגיד: נהיה מוכנים לשבת אתך בעוד יום-יומיים, כדי שנוכל להגיע להבנה.

ביחס לסוריה - נכון שהרכס הסורי גורם לנו צרות, אבל רבותי, אנחנו עלולים להגיע למצב קשה לאחר הנצחון הזה, גם עם העולם וגם עם רוסיה. היא לא תתן לנו להנות בקלות ממה שהשגנו. אני אומר, דווקא מפני שרוסיה רואה עצמה אפוטרופוס של סוריה, אנחנו לא נלחם ברוסיה. לכן אנחנו צריכים לומר לעצמנו שלא צריך עוד לפגוע עכשיו בסוריה. שהיא בכל זאת רוצה לראות אותה כמדינה שלא קופחה אפילו במלחמה הזאת. אם יהיה שלום עם כל הערבים, גם סוריה עם כל הרכס שלה לא תוכל לפגוע בנו. אין עצה, אם נרצה לרכך את יחסה של רוסיה אלינו רק בענין זה.

בנוגע לעיר העתיקה - אני שמעתי בירושלים שהערבים מתבצרים במקומות הקדושים, ומשם הם יילחמו, ואז הם יביאו אותנו לידי כך שנצטרך להלחם בתוך המקומות הקדושים הללו. הייתי אומר שניפנה יחד אל ראשי הדתות, ונגיד להם שאנו מבקשים שהעיר העתיקה תימסר לידינו מתוך הבנה, כדי שלא יהיו שם קרבות. כלומר, שהם יצאו משם בלי שילחמו, ואז יהיה שקט ושלווה. לא הייתי רוצה ששם תהיה מלחמה. אני אומר: נכנס לעיר העתיקה, אבל נימנע ככל האפשר ממלחמה שם.

השר י. ספיר:

אינני יכול לדבר על העבר, כי היה לי המזל ובאתי להכרעות לפני שהתחלתי לפחד. ביחס לעתיד, אני הייתי אומר לא לדבר עכשיו על יעדים מדיניים סופיים עוד טעם אחד, אם אנחנו היום נרבה לדבר יותר מדי על יעדים סופיים, אנחנו מזימים קצת את הטיעון שלנו לגבי השאלה מי התחיל? אז יגידו שאנחנו בעצם רצינו דבר אחר.

יש לי הרבה מאוד ספיקות לגבי כמה דברים שנשמעו כאן מבחינת הרצונות שלנו. לגבי הגדה המערבית, אם זה יהיה חבל אוטונומי שיחזיר אותנו ל-1947, ברגע זה לא הייתי מהסס לומר שאף אחד מאתנו אינו מוכן, מבלי לדעת מה תהיה התגובה בעולם. אבל לי נדמה שאין לנו אפשרות לעצור את הפעולה בכל הגדה, מירושלים צפונה. לי ברור שפה צריך להתקדם ולסיים את המלאכה. השאלה יכולה להתעורר רק לגבי דרום ירושלים. בצד זה אנחנו לא היינו מותקפים למעשה, אין לנו שם יישובים, ואין לנו בכלל הזיקה אל הגבול הזה, כפי שיש לנו בצד הצפוני. איני מתאר לעצמי שאנחנו נעשה את הפעולה בשני הצדדים באותו זמן. נצטרך לסיים את הפעולה קודם צפונית מירושלים ולעבור דרומה. אני חושש בתקופת המעבר אנו ניתקל במצב הרבה יותר קשה.

לכן נראה לי, שמה שצריך לעשות הוא: לדאוג שעזה תהיה בידינו, לגמור את הפעולה בגדה המערבית, צפונית מירושלים. הענין של עזה, זה ערעור של הכל, זה עלול להתפרש כאילו אנחנו מפחדים להמשיך, ונצטרך לדון בכובד

ראש בכל הבעיה. אני מדבר רק מבחינה בטחונית וצבאית, ולא משום בחינה אחרת.

מה שנוגע לעיר העתיקה, אנחנו החלטנו בענין זה, הענין עכשיו הוא רק ענין של הצבא. אם אפשר היום, הלילה, מחר בבוקר, באיזה תנאים ובאיזה אופן, אני חושב שעל זה אנחנו לא יכולים להחליט, ועל היעדים אני מציע לא לדבר הערב.

שר הבטחון מ. דיין:

קודם כל, צריך לזכור שהמלחמה הזאת נמשכת רק 36 שעות. אנו קצת מאבדים את החוש של ממדי הזמן. עוד תהיה אפשרות לשמוע תגובות על הדברים שנתהוו בגלל הקצב של המלחמה, אבל הקצב הזה לא חל על כל הדברים, הוא חל על הקצב הסילוני של הפגיעות בשדות התעופה, אנחנו עכשיו רק 36 שעות מאז התחלת הפעולות.

אני אומר זאת כלפי דברים שהוזכרו פה, שבעוד יום-יומיים נגמור אותם, אינני מוכן לחתום שאנחנו נוכל לגמור את כל המלחמה עם כיבוש שארם-א-שייח', תוך שלושה ימים. יכול להיות שכן, אבל אינני חותם על זה. אני רוצה שלא ניתפס לקצב שהיה עד עכשיו, ואל נניח שהכל נשיג לפי הקצב הזה.

אני צריך לציין דבר מהותי למה שהיה עד כה, המכה הניצחת שנתן חיל האוויר היא שקבעה את מה שהצלחנו לעשות אחר כך בכוחות היבשה: (א) כאשר לא היה להם כוח אוויר; (ב) כאשר כוח האוויר שלנו היה חופשי לפעול. הודות לזה יכולנו להיכנס גם לרפיח ולכל הנגב וסיני, מה שלא היינו יכולים לעשות אילו לא היו לנו 200 המטוסים שיכלו לעשות זאת. אני מעריך שאם היינו רוצים לעשות זאת ביבשה, זה לא היה ענין של אלפים אלא עשרות אלפי אנשים. מבחינת הכוחות ואפילו מבחינת ההתנהגות שלהם, באופן פוטנציאלי, זו היתה מלחמה קשה מאוד.

לדוגמא, הלגיון השתמש גם ב"סנטוריונים" וגם ב"פאטונים", שהם טנקים טובים מאוד, וכאן חיל האוויר שלנו עלה על כל טנק וטנק, והוציא אותו מכלל פעולה. כמובן שהודות לזה מחזיקים מעמד בהר הצופים, אבל גם שם נוציא אותם לפעולה. אילו באותו זמן צריך היה לשוב ולטפל בהתקפות על קיבוץ דן, על שאר ישוב ועל ישובים אחרים, ובאותו זמן לטפל גם ברצועת עזה, ובסך הכל זה אותם 200 המטוסים - זאת אפשר היה לעשות רק כאשר כל חיל האוויר של שלוש הארצות הוציא מכלל פעולה. אילו לא היה מצב כזה, והם היו הולכים על ג'נין, לא היינו יכולים לפעול בשני המקומות, כאשר הם יצאו עם ה"סנטוריונים", לולא פעולת חיל האוויר שפגעה גם בהם.

אני רוצה שנדע מה קרה ומה עלול היה לקרות לו הקונצפציה הזאת של היריה הראשונה היתה מתקבלת. לא רק זה שהם היו תוקפים, אלא הם היו באים ישר על שדות התעופה, ואם אחר כך היו באים, אי אפשר היה לעשות זאת. עכשיו יותר מאשר קודם, אני משוכנע שאי אפשר היה לעשות זאת, אילו לא התקפנו את חיל האוויר שלהם.

אני אינני רגשני, אבל היה רגע הבוקר עצמש נרעדתי. אתמול, כאשר בגמר הפעולה לא חזר אף מטוס אחד בלי פגיעה, אם זה היה עם כדור בכנף, או פגיעה פה ושם, והפגיעות היו כולם מאש נגד מטוסים, ובעיקר ממקלעים, מפקד חיל האוויר נתן הוראה, שכאשר תוקפים שריון או חיל רגלים של האוייב, לתקוף בפצצות ולא ברקיטות, ולא להנמיך כי אז לא מקבלים את האש. אם יורים ברקיטה, זה כמו לכוון ברובה, ואז האוויר צריך לרדת. חוץ מזה שאיבדנו 20 מטוסים אתמול, כל האחרים נפגעו, ומפקד חיל האוויר פחד שנישאר בלי חיל-אוויר. אז הוא נתן הוראה שלא יורים ברקיטות, רק בפצצות.

הבוקר הייתי במפקדה שלהם בזמן הפעולה. הם באו ואמרו בצחוק - ואני משתמש במילה "צחוק" רק מבחינה טרמינולוגית - הם אמרו זאת ברצינו מבחינת המשקל של הדבר, שיהיה מרד בחיל האוויר אם תישאר ההוראה שלא לירות ברקיטות. הם דרשו לחזור לרקיטות, כי הפצצות לא כל כך מדויקות, אינן מוצאות את

השריון כמו רקיטות. הם דרשו להחזיר אותם לרקיטות, כי הם מוכרחים לעלות על כל טנק של האוייב. וכך חזר מפקד חיל האוויר לרקיטות, אחרי שביום אחד של מלחמה כל המטוסים נפגעו, והוא עשה זאת תחת לחץ של הטייסים, כי הוא הבין מה יהיה בשדה אם יתחילו להפציץ טנקים, ולנו בהר הצופים אין נשק כזה. באחד המקרים הודיעו: ארבעה "פאטונים" עולים עלינו, ואנחנו צריכים להוציא אותם אחד-אחד מכלל פעולה. זאת אפשר לעשות רק ברקיטות, ואנשי חיל האוויר הם שהדגישו דבר זה.

שני הדברים האלה, האחד, מצבם של המטוסים שלנו, שכמעט כולם נפגעו; והשני, שמפקד חיל האוויר בכל זאת, בלחץ של הטייסים, חזר לענין הרקיטות, כי הם ראו מה קורה בשדה, זה אינדיקטור של המצב שהיה בשדה, שהיחידות לא יכלו לפעול בלי חיל האוויר. חיל האוויר לא רק עשה את המלחמה הזאת, הוא היה המנוף שבלעדיו לא היינו עושים זאת. זה היה הולך לאיבוד, אילו לא מצאנו את כל המטוסים שלהם כך, בצורה כזאת. בכל זאת, זה 800 מטוסים, יחד עם המטוסים העיראקיים שהיו בשדות, ומתוכם הוצאנו 400 מכלל פעולה, אבל ארצות ערב בכל זאת הכניסו לענין זה 800 מטוסים, ואז צריך להבין באיזה מצב עמדנו.

שר הבריאות י. ברזילי:

איפה עוד 400 מטוסים שלהם?

שר הבטחון מ. דיין:

400 הפלנו. למצרים נשארו עוד 100 - 150, ואולי נשאר עוד משהו לסוריה ולירדן. לעיראק יש 300 מטוסים, וכאשר היא ראתה מה שקורה, היא 200 או 250 מהמטוסים שלה לא הכניסה לפעולה. לכן יש להם בפוטנציה עוד מספר גדול של מטוסים. אם אקח בחשבון את המטוסים שעיראק הכניסה לפעולה, חיל האוויר שלנו הוציא כ-70% - 80% ממטוסיהם מכלל פעולה. יכול להיות שאילו הדברים היו הולכים אחרת, עיראק היתה מכניסה עוד אווירונים והיתה מעבירה אותם משדה התעופה H-3 למפרק, ואז היו נפגעים יותר. זה מראה באיזה מצב היינו עומדים, לו זה היה כך.

הערה אחת בקשר לשאלה של ההיסטוריה של השבוע הזה. אני שומע כאן כאילו קצת חרטה, שהשבוע הזה נתן ברכה. ודאי שהיתה ברכה בשבוע שחלף מבחינת ההישגים הפוליטיים, אבל אילו בשבוע זה היו המצרים מחליטים לתקוף פה, היינו נוחלים מפלה טוטאלית.

עוד הערה בענין צדדי - אתמול התלבטתי בשאלה אם לפרסם הודעה זו המפורטת של השמדת 400 מטוסים. אני חושב שאני יותר מכל איש אחר, מאלה שעסקו בזה, נתתי הנחייה של PLAY DOWN גם בהודעות, וזה הביא ברכה. אבל אמש, בשעה 10:00 - 11:00, היתה לי הרגשה שנצחון כזה, מעשה כזה של חיל האוויר שאין לו שום תקדים בעולם, גם אם יש בזה נזק פוליטי, אסור לנו לעשות את זה, ולא לומר את זה ביום אחד, 24 שעות לאחר הפעולה, לאחר כל השחצנות הזאת של הערבים, יצא חיל האוויר הישראלי, שבעצמו איבד עשרים מטוסים, אבל השמיד להם 400 מטוסים, בשום מקום בעולם אין הערכה כזאת. זה דבר מדהים כל כך שחששתי כי בלי לתת לזה פירוט לא יאמינו לנו, ואז אמרתי להגיד בדיוק מה נפל, ולתת פירוט של כל מטוס וכל סוג. זה דבר כל כך מדהים, שאם אומרים מספר, מוכרחים לתת עדות מסייעת.

כמובן שביקשתי מהרמטכ"ל למסור את ההודעה, וזה היה בנוכחות מפקד חיל האוויר, שניהם היו עייפים עד מוות, והוסכם שמפקד חיל האוויר ימסור הודעה זו ב"קול ישראל". דבר כזה קורה פעם בהיסטוריה. גם זה איזה דבר, ואני חשבתי שאסור להחמיץ זאת. הענין הזה, כמובן, כאשר בדיעבד באים לפרט, כאשר עושים את המלאכה, יש כאלה שיכולים לראות בזה גם טעם לשבח וגם טעם לפגם. אנחנו יודעים מה היה, וגם אם יש בעיה של הסברה, זה לא מצדיק שיטשטשו מה שהיה בחיל האוויר. לאחר ההודעה הזאת, ש-20 מהאווירונים הופלו בקרב האווירי, בזה אמרנו את כל האמת, ואז בדיעבד אנשים יכולים לקבל שזה יכול להיות. רובם היו מקורקעים, ולא יכולנו להגיד שהם עברו את הגבול, דבר זה לא היה עומד לביקורת, לו העמידו לחקירה איזה קצין שבוי.

אשר לשאלות המעשיות ומה אני מציע למעשה.
קודם-כל, אומר מה עמדתי בשאלת הגבול הסורי - אני מציע לא לעבור את הגבול הבינלאומי עם סוריה, בגלל ברית המועצות.

שר העבודה י. אלון:

אתה מתכוון להגיע עד לגבול המנדטורי?

שר הבטחון מ. דיין:

הסטאטוס של השטחים המפורזים שם הוא חלק מהסכם שביתת הנשק. לי ההסכם, ברגע שצד אחד פותח ביריות, הסכם שביתת הנשק איננו קיים. כיוון שהסורים פתחו באש, הרי שהסטאטוס הזה של השטח המפורז, שהוא חלק מהסכם שביתת הנשק, אינו קיים, ושוב אין הסכם שביתת נשק.

גם אני רוצה את המים שבגבול הסורי, כפי שראש הממשלה רוצה בהם, אבל אני לא כל כך בטוח שנאבד אותם אם לא ניקח אותם עכשיו. הם בעצמם לגראביטציה לא יכולים להזרים אותם, אבל אם ניקח את השטח בשביל לשמור על המים, נצטרך ללכת הרבה יותר עמוק. אז צריך להעביר יחידות איזה קילומטרים לתוך הרמה, וזה פירושו כפר הבאניאס והגבעות מסביב.

בגלל החבל הדק שעליו אנחנו מהלכים עכשיו, אני מציע לא לשנות את הגבול עם סוריה מעבר לגבול הבינלאומי, כדי לא להכנס לבעיות עם ברית המועצות. אבל אנחנו צריכים להודיע, שלאחר היריות מצד הסורים, שוב לא קיימים שטחים מפורזים בהתאם להסכם שביתת הנשק.

שר העבודה י. אלון:

אל חמה היא שלנו לפי הסכם שביתת הנשק.

שר הבטחון מ. דיין:

היא לא שלנו לפי הסכם שביתת הנשק, כי הגבול הבינלאומי כולל את אל-חמה ומה שהיה באל-חמה. אני עוד רוצה לבדוק את הדבר מבחינה אופרטיבית, אבל אני חוזר ומציע לא לגעת פה בגבול של סוריה, ולהשאר על הגבול הבינלאומי.

לגבי ירדן - אני מציע לשבת בהקדם האפשרי על כל קו הרכס של הגדה המערבית: על ג'נין, שכס רמאללה, בית לחם וירושלים. אני אומר בכוונה "לשבת" בשלב ראשון, וזה יכול להיות כבר מחר-מחרתיים, כי גם לשבת במקום, זה חלק מהאופרציה צבאית. באנו לשם בשריון, לקחנו שטחים, אני מציע לא לרדת עוד לנהר הירדן, לבדוק אפשרות של ירידה מהירדן ולשבת על קו המישלט הזה (תיאור על המפה). אני מבטיח שאף חייל אחד לא יעבור הנה כאשר אנחנו נשב שם. צריך לדאוג ולהגיד לחיילים לשמור שלא יעברו מהצד המערבי, אבל כתנאי ראשון צריך שנמצא על קו הרכס ונשלוט על המדרונות, גם מפני שזה לא נוח עכשיו, אבל גם מפני שבשלב ראשון זה אקט צבאי בזמן לחימה, שבו לוקחים את הכל.

אני מציע לא להכנס מחר לעיר העתיקה ולעיר בכלל. אני הייתי היום בהר הצופים. אינני יודע ממי שיש לשר הפנים אינפורמציה על העיר העתיקה, מה שאני יכולתי לראות בין השעה 12:00 ל-13:00 בהר הצופים, על מה שנעשה בעיר העתיקה, יש בריחה של צבא, כי הם מרגישים שהם מכותרים. אני מניח שעד גמר הישיבה הזאת כל ירושלים תהיה בידינו, אמנם לא על ידי כניסה פנימה, אבל על ידי זה שלקחנו את ארמון הנציב ואנחנו שולטים על כל שיח' ג'ארח', נתתי הוראה היום אחר הצהריים להתקדם כך שירושלים כולה תהיה מנותקת מירדן.

מבחינה צבאית אפשר להכנס לעיר, אבל אני מציע לא לעשות זאת מכמה סיבות. סיבה ראשונה, צבאית, אנחנו לדעתי צריכים ללכת לשארם-א-שייח', ולא הייתי רוצה להסתבך כעת בקרבות רחוב בעיר העתיקה. צריך לחדור ולעמוד ובינתיים "לרוץ" לשארם-א-שייח'. אנחנו רק 36 שעות מאז התחלת המלחמה, אבל יש הרבה טנקים מקולקלים והריצה לשארם-א-שייח' היא ארוכה.

אם הממשלה תחליט אחרת, שצריך להכנס מחר לעיר העתיקה, נעשה זאת, אבל נצטרך להכנס לקרבות רחוב ולהשליט שם ממשל צבאי. היות ואני בטוח ללא ספק שכאשר נשב בכל המקומות האלה כאן (תיאור על המפה) העניין גמור הוא לגמרי בידינו...

שר העבודה י. אלון:

אינך חושש מהתערבות לא צבאית מצד גורמים שונים?

שר הבטחון מ. דיין:

אפילו אם נשב פה בחוץ, אין לי ספק ספיקא, שעניין זה מבחינה צבאית לא ילקח מאתנו. אבל כפי שאמרתי, אם הממשלה תחליט אחרת, נעשה זאת. אם יהיה זמן נחליט מתי ואיך, אם נרגיש מבחינת ההתפתחות הצבאית שם שיש למהר לעשות זאת, נעשה זאת. איני רוצה להמר, אבל אני בטוח שאם נשב שם כך למעלה על הר הצופים ובשייח'-ג'רח, תוך יום או יומיים, או אפילו עד מחר בערב, יבואו הערבים עם דגל לבן מהעיר ויבקשו מאתנו להכנס. אין להם מזון, הם מנותקים, הצבא בורח כי הוא יכול לברוח. אנשי העיר העתיקה יבואו עם דגל לבן ויבקשו שנכנס, ואז זה יהיה בלי יריה ובלי קרבות. יהיה להם יום אחד בלי שלטון ואז יתחילו לשאול עצמם מה עושים, ולדעתי יעשו כן.

אחר כך ישנה השאלה היסודית, אבם אם אנחנו הולכים לעניין זה כמהלך צבאי ולא ככיבוש עם מגמות מדיניות, אין לנו חילוקי דעות מבחינת השאיפות, אבל מבחינת החזקת העניין מתוך אופרציה צבאית, זה ישנו כי אנחנו עומדים שם. צריך לתת לעניין זה להתייצב. כך אנחנו נהיה במצב יותר טוב לפי דעתי מאשר אם נעודר קולות, שברגע שלקחנו זאת, נעשה מעשה זאב בעור של כבש.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

מה ביחס לפניית חוסיין?

שר הבטחון מ. דיין:

לא הייתי מדבר איתו אף מלה עכשיו. הוא ביקש הפסקת אש, אבל הוא לא בעל הבית שם. אני מוכן שנעשה הסכם שלום עם חוסיין, איני יודע אם ניתן לעשות הסכם שלום רק לגדה המערבית, אבל ברגע שנגמור עניין זה (תיאור על המפה) אנחנו השליטים היחידים הבלעדיים על הגדה המערבית. חוסיין הפקיד את צבאו בידי מפקד מצרי והוא עצמו יושב בעמאן. הוא בא לבקש הפסקת אש כאשר הוא מסר את צבאו לפיקוד מצרי, כאשר אנחנו לחמנו והבסנו אותו, אז נעשה הפסקת אש? על מה? יכול להיות שצמתי שהוא נעשה אתו הסכם שלום, זה לא בוער. שום הפסקת אש, עד שלא נגמור את כל העניין בגדה המערבית.

באותו הזמן אני מציע שנלך לשארם-א-שייח'. זו הליכה לא פשוטה, אבל נגמור קודם כל את האופרציה הזאת. תארו לכם שלאחר שהם סגרו את המיצרים, ולאחר כל מה שהם עשו, יום אחד מדינת ישראל שלפה חרבה ואמרנו, שאם לא עוזרים לנו, נעשה זאת בעצמנו, ולחמנו נגד כל מדינות ערב והגענו לכל המקומות האלה, לא בעזרת האו"ם ולא בעזרת המדינות. לו חוסיין עשה הסכם עם ישראל לפני הקרבות, זה דבר אחר. אבל אנחנו לא עוסקים בזה בכלל. יש לנו שם הישג עצום, אבל מבטיל זה אנחנו צריכים את הכוחות כדי לגמור את המלאכה.

אני מציע וגם מבקש שיתנו לצבא עוד יומיים לעשות רק את המהלכים העיקריים כדי להחזיק את הצבא במקומות המפתח, להחזיק אותו על הרכס מחוץ לירושלים, אלא אם יהיה הכרח להכנס, אז נעשה זאת, אבל אם אין הכרח, נשב עוד יום אחד על הרכס, ובינתיים ללכת לשארם-א-שייח', זה עלול לא להיות קל, כי יש שם מאות טנקים מצריים. היום עד הצהריים העמדה המרכזית שלנקחה היתה עד קסיימה, אבל לא הגענו עד הגבול. אחר כך, כאשר משלימים את האחזקה, וכאשר מבחינה צבאית היא מוחלטת, יש רק מקום לאחזקה צבאית, אבל אם ניכנס לתוך המקומות נצטרך להכריז על ממשל צבאי, ואני חושב שבשביל זה צריך לת לצבא עוד שניים - שלושה ימים.

שר העבודה י. אלון:

ביחס לגדה המערבית לא היתה הצעה אחרת, רק העיר

העתיקה.

שר הבטחון מ. דיין:

כן, אבל אני מציע לתת שניים שלושה ימים, ובינתיים גם נראה מה תהיינה התגובות של אחרים. לגבי העיר העתיקה, אני חוזר ואומר, אם יהיה איזה שהוא שמץ של תגובה אחרת והממשלה תרצה שניכנס, אני מקבל על עצמי שלפני שיספיקו לקרוא את המברק אנחנו נעשה זאת. אין חשש שדבר זה ישמט מדינו.

ביחס לאזרחים ברצועת עזה והאזרחים בגדה המערבית - אנחנו במצב שאין לנו ברירה. נאמר שמישהו מאיתנו אינו רוצה ברצועת עזה, אם אנחנו הולכים לשארם-א-שייח', עזה מנותקת בין אם רוצים ובין אם לא רוצים, ואז אף אחד מההצעות של העברת אוכלוסיה אינה מעשית, ובוודאי לא בשלב זה. אני מצטער שהיום, בקרבות ברצועת עזה, נהרגו כמה אנשי או"מ, אני הייתי מאוד רוצה, אני רוצה עכשיו לנסוע לעזה ולהגיע איתם להסכם, שהם ממשיכים להיות אחראים לכלכלת הפליטים, לפי מה שאנחנו עשינו לפני עשר שנים. אם נוכל להגיע לזה, שאונר"א תמשיך לדאוג לפליטים, זה יהיה הישג עצום, אחר כך אם נרצה להעביר את הפליטים אלינו, נוכל לקבל אותם.

השר י. ספיר:

אם הם יסרבו נצטרך לשאת בהוצאות האחזקה?

שר הבטחון מ. דיין:

לא תהיה ברירה. נניח שהם קמו וברחו, אז זה שלנו. אי אפשר לזרוק אותם לים. אבל אם אפשר יהיה לדבר אתם שאונר"א, במקום שהיא ממשיכה לקבל אספקה מצריים, היא תקבל את האספקה מחיפה, והיא תקבל את האחראיות לפליטים. אז הם בידינו, אבל הטיפול בהם יהיה שלהם. נצטרך לדבר איתם על זה.

השר מ. בגין:

כל העברת אוכלוסיה אינה מעשית בגלל המצב הצבאי.

השר י. ספיר:

הם לא יזונו מהמקום.

שר הבטחון מ. דיין:

אני בינתיים ביקשתי לקבל דין וחשבון אם סגרו סופית על יריחו, ואם בכיתור ירושלים יש התחברות מהר הצופים לארמון הנציב, עוד אין דין וחשבון סופיים, או שעוד לא השלימו את המשימה. קיוויתי שאוכל לומר לכם

שיש הודעה סופית שירושלים מכותרת, אבל מה שנשאר עוד, זו הדרך ליריחו, וצריך להגיע אליה, בינתיים לקחו את רמאללה ואת ג'נין.

השאלה של רצועת עזה גמורה בשלב זה, ויש שאלה של החזקת הפליטים, ננהל משא ומתן עם אונרר"א, אולי הם יסכימו לשאת בזה.

בכל השאלות של עתיד הגדה המערבית, החזקת סיני וכו', ובאיזה סטאטוס - על זאת נדון אחרי שנגמור, ונראה מה שמציעים או לא מציעים.

אני מציע מעשית, מבחינה אופראטיבית, לתת לנו אישור או הוראה לכבוש את הרכס של הגדה המערבית, כדי להבטיח שליטה צבאית מוחלטת של ישראל על הגדה המערבית, בלי להכנס מיד לירושלים העתיקה, אלא אם יהיה צורך צבאי בזה. להגיע לשארם-א-שייח' ולכבוש את שארם-א-שייח' ואת כל היחידות הצבאיות שבדרך, מבלי להתקרב אל התעלה עצמה. בסוריה לא לעשות מעבר לגבול הבינלאומי, לנסות לבוא לידי הסכם עם האו"ם, שהם ממשיכים לדאוג לפליטים בעזה, אבל שלא המצרים יעבירו להם את האספקה, אלא אנחנו נשלח את האספקה לשם. אולי מחר יהיה מצב אחר.

השר י. ספיר:

כמה כוחות יהיו דרושים להחזקת כל הקו הזה, מאל-עריש, רצועת עזה ושארם-א-שייח', וכל הרכס הזה?

שר הבטחון מ. דיין:

הרכס הזה הוא מג'נין לשכם ורמאללה, בשארם-א-שייח' זה לא רכס, צריך להחזיק שם את כל האי. בשעתו, ב-1956, חשבתי שאפשר להחזיק בשטח הזה החזקה קבועה בכוחות לא גדולים, אבל בשיטה אחרת.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

אני מבקש שתדאג לכך, שהיחס לשבויים ולערכים שנמצאים בתוכנו יהיה יחס הוגן.

שר הבטחון מ. דיין:

שאני מסכים לכך, בזה אין ספק, השאלה אם אני יכול להבטיח זאת.

שר הפנים מ.ת. שפירא:

שר הבטחון מ. דיין:

אשתדל כמיטב יכולתי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

(לשר דיין) - אתה אומר שנחזיק את הרכס ושום חייל לא יכנס לגדה המערבית, בינתיים יש להם הממשלה שלהם והשירותים?

שר הבטחון מ. דיין:

יש להם חנויות ויש אוכל.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש משטרה ויש ממשלה?

שר הבטחון מ. דיין:

זה אין להם. אני מנחש שמפקד המשטרה ברח. כאשר אנחנו עוברים דרך ג'נין, הצבא יורה הנה ושמה, ואחר כך עושים זאת גם בשכם וברמאללה, בהר הצופים אין משטר ואין אדמיניסטרציה. לאכול ולשתות יש לאנשים, אולי גם חשמל יש, אבל אין שום אדמיניסטרציה, כי הפקידים ברחו.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם אתה מבקש עוד שניים - שלושה ימים, ניתן לך עוד יום, אפשר להגיד שאז נשכ ונחשוב. אבל בכל זאת זה מאות אלפי אנשים, אי אפשר שלא לדעת איך הם יסתדרו.

שר הבטחון מ. דיין:

אני לא מציע זאת לאורך ימים, אבל בסופו של דבר נצטרך להחליט אחת מן השתיים, או שמסתלקים משם עם הסכם עם חוסיין, או בלי הסכם עם חוסיין, או שמקבלים זאת על אחרייתנו. אבל השוני יהיה: ראשית, שבינתיים יעברו שלושה ימים, והצבא יהיה פנוי להשלמת האופרציה; שנית, אני מעריך שרובם יבואו מרצונם ויבקשו שנעזור להם; שלישית, נראה את הריאקציות.

אני מעדיף דרך זו ואין לי שום ספק, שזה לא יותר משנים-שלושה ימים. אם ממשלת ישראל מחליטה שהיא חוזרת לסטטוס-קוו, זה כולל גם את העיר העתיקה. אבל צריך להחליט, אם אחר כך תחליט להשאר, אז כל האוכלוסיה תהיה על אחרייתנו, בלי שום ספק.

ראש הממשלה ל. אשכול:

שניים - שלושה ימים ניתן לך. זה שאנחנו נמצאים על הרכס, זה מבטיח לנו שנוכל להחליט בעוד שלושה ימים מה שנרצה, אבל אתה כחבר הממשלה, אם אתה עסוק בזה יותר, אתה ואנחנו צריכים להבהיר לעצמנו עניין זה. השר ארן אמר זאת בצורה חריפה יותר: נניח שכולם יבואו ויבקשו, איך נעשה את המלאכה? איך זה יהיה? אני מבדיל בין העיר העתיקה ששם זה 60 אלף איש, כי העיר העתיקה היא פרוזדור למקומות הקדושים שלנו, ובין מליון ערבים בגדה המערבית, בלי לקבוע עוד את הקונספציה המדינית-אזרחית-פוליטית, איך זה יהיה עם עוד מליון ערבים. אתה אומר שהם יפנו אלינו. מה יהיה אם הם יפנו אלינו? אחת מן השתיים, או שאתה לא מקבל אותם, אז תגיד להם: "תלכו לירדן", או שאנחנו יכולים לשבת על הגבעות והם ישארו במקומותיהם. משהו עוד לא בהיר לנו. אני מסכים לשלושה ימים, אבל אני חושש שגם אז השאלה הזאת לא תהיה ברורה.

שר הבטחון מ. דיין:

זו בהחלט שאלה, כי בינתיים יהיו לנו כל אלה וגם אלה שברצועת עזה, עם כל הבעיות, אבל זה לא חל על מחר בבוקר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה ז"א שלקחנו את רמאללה?

שר הבטחון מ. דיין:

הצבא עבר את רמאללה, מי שלא רצה להשאר - עבר לשכם. לא נשאר שם כוח אחר. הכרזנו שם עוצר, הם דואגים לעצמם, בינתיים זה ענין של 24-48 שעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני חושב שבצורה זו אפשר לקבל את ההצעה של שניים-שלושה ימים, ואם יהיה צורך, נקיים עוד ישיבה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

המשפט הבינלאומי מחייב את מי שכובש שטח לדאוג

למי שנמצא בשטח.

השר מ. בגין:

אני חושש שבינתיים עלולה להיות התפתחות בקשר לעיר העתיקה. אני רוצה לרשום לפרוטוקול את החשש הזה שלי, מפני התערבות בינלאומית עם לחץ גדול, שאולי בכל זאת או ידחה או ימנע מאתנו להכנס לעיר העתיקה.

שר הבטחון מ. דיין:

אני רוצה להזהיר אזהרה מקבילה, יכול להיות שיהיה לחץ בינלאומי שנפנה את העיר העתיקה. האפשרות שהלחץ הזה יהיה יותר חזק היא אם נכנס יותר מאשר אם לא נכנס. אם הממשלה תגיד שלמרות הלחץ הזה היא רוצה להכנס לעיר העתיקה, לא יהיה כל קושי להכנס. אם רוצים שנכנס, אפשר לעשות זאת אפילו מחר.

שר העבודה י. אלון:

נחכה 24 שעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

מה נקרא "ניכנס", לעבור עם 10 טנקים ברחוב?

שר הבטחון מ. דיין:

למוזיאון רוקפלר נכנסו היום, ואפילו ראיתי שלקחו את המגילות הגנוזות. להכנס משם אפשר ללא קושי.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה לומר לשר בגין, אינני רואה הבדל רב בין כניסה מבלי להודיע שלקחנו את חצי העיר, ובין העובדה שאנחנו נמצאים מסביב ואיש לא יכול להכנס לשם.

השר מ. בגין:

אני מציע מחר לשוב ולדון בזה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נקבע ישיבה נוספת למוצאי שבת.

שר הבטחון מ. דיין:

יתכן שאני אבוא מחר בבוקר ואבקש להחליט בענין זה אם תהיינה התפתחויות. אם לא, אם הלילה, כפי שאני משער, ניקח את זה, אני מציע שמחר בערב נדון בזה.

שר העבודה י. אלון:

אם הם יבואו עם דגל לבן, צריך לקחת את זה.

שר הבטחון מ. דיין:

יכול להיות שהם יבואו מחר, ואז נהיה בפנים. אני מבקש לקבוע ישיבה למחר אחרי השעה 20:00 בערב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז נדון רק על סעיף זה.

שר הבריאות י. ברזילי:

נדבר גם על ענין הגדה.

שר הבטחון מ. דיין:

אם נלך דרך יריחו, יודיעו בראדיו שירושלים

מכותרת.

השר מ. בגין:

זאת לא הייתי אומר.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני שומע שבירושלים עוד יורים, אולי נדאג להפצת

כרוזים?

שר הבטחון מ. דיין:

למי נפיץ כרוזים? הלילה אנו גומרים את זה.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

האם אתה יכול להוציא פקודה לחיילים, שיתנהגו ויתייחסו שם בצורה אנושית? אני מאוד חושש.

שר הבטחון מ. דיין:

ישנן פקודות והוראות קבועות, ואינני מוכן להוציא הוראה נוספת, כאילו זה סעיף נפרד. המצב הוא לא כזה שצריך להוציא פקודה מיוחדת. אם זו תהיה הפקודה היחידה שאני אוציא לצבא, זה יהיה כאילו אנו מאשרים שיש התנהגות בלתי אנושית.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

[REDACTED]

שר הבטחון מ. דיין:

לא הפקודה היא שחסרה בענין זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנו לא רוצים שיהיו אותם המעשים, היום היה משהו על זה ברדיו. היום בצהרים ישבתי עם האלוף בר לב ואמרתי לו אותו הדבר. אני אכתוב מכתב לשר הבטחון, שחברי הממשלה מבקשים שתהיה הוראה כדי להמנע ממקרים כאלה.

מ ח ל י ט י מ :

(א) לאשר כיבוש הרכס מעל לגדה המערבית של הירדן על ידי צה"ל.

(ב) לא להיכנס הלילה לעיר העתיקה ולהסתפק בשלב זה בכיתור העיר מכל צדדיה. אם ההתפתחויות המדיניות תחייבנה - מוסמך שר הבטחון להורות לצה"ל להכנס לעיר העתיקה.

(ג) לאשר כיבוש שארם א-שייח'.

(ד) ליפות כוחו של שר הבטחון לנהל מו"מ עם נציגי אונרר"א על מנת שימשיכו לטפל בפליטים הערבים שברצועת עזה.

(ה) בקרב עם סוריה לא יעבור צה"ל את הגבול הבינלאומי.

הישיבה ננעלת